Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

[...]маймай 1921 оной [...]абрин 21-hээ гарана | № 192 (13997) | 1975 оной августын 16, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

Л. И. БРЕЖНЕВ АМЕРИКЫН КОНГРЕССМЕНҮҮДЭЙ ДЕЛЕГАЦИТАЙ УУЛЗАА

ЯЛТА. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Советскэ Союзда албанай хэрэгээр ерээд байhан палатын спикер К. Альберт түрүүтэй США-гай конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын делегацитай августын 14-дэ эндэ уулзаа. Бүтэмжэтэй, сэхэ хөөрэлдөөнэй үедэ совет-американ харилсаанай асуудалнууд, тэрэшэлэн уласхоорондын зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Бодото байдалай элирхэйлэн харуулhанай ёhoop, СССР-эй ба США-гай хоорондын харилсаае горитойгоор hайжаруулгын талаар hүүлэй жэлнүүдтэ туйлагдаhан шухала удха шанартай ябуулганууд совет, американ арадуудай аша туhада харюусана, уласхоорондын оршон байдалые заhаруулгада, бүгэдэ ниитын амгалан байдал бэхижүүлгэдэ туhа хүргэнэ гэжэ Л. И. Брежнев онсолон тэмдэглээ.

Уласхоорондын байдалай тон шухала асуудалнуудта, уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулха шэнэ шатын эхи табиhан, аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха ниитэ Европын зүблөөнэй амжалтатайгаар дүүрэhэнhээ уламжалан, гүрэнүүдэй хоорондын харилсаае саашадань hайжаруулха шэнэ арга боломжонуудай бии болоhондо хөөрэлдөөнэй үеэр ехэ анхарал хандуулагдаа.

Хоёр талын аша туhые, тэгшэ эрхэтэй, дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамааралсангүй байлгые үндэhэ болгон, совет-американ харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ ябадалай шухала удха шанартайе, ехэ арга боломжонуудай бии байhые хөөрэлдөөндэ хабаадагшад тэмдэглэбэ. Зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо стратегическэ зэбсэгүүдые, үрдилдэн түхеэрхэ ябадал хизаарлаха ба хорооохо үрэтэй ябуулгануудые хэхэ шухала гэhэн hанамжа хоёр талаhаа хэлэгдээ.

Совет-американ харилсаа холбооной хүгжэлтэдэхи шухала шата болоhон, «Аполлон-Союз» гэжэ туршалгата хамтын ниидэлгын амжалтатайгаар дүүргэгдэhэнтэй дашарамдуулан сэдьхэлээ ханахай байhанаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, Америкын конгрессменүүд элирхэйлэн мэдүүлээ.

Арадуудай хоорондын хани харилсаае хоёр талаhаа ойшоон гүнзэгырүүлхэ, батадхаха хэрэгтэ хуули засагай дээдэ зургаануудай дүүргэдэг үүргые тэмдэглээд, СССР-эй Верховно Соведэй ба США-гай конгрессэй хоорондын холбоо, барисаа таhалгаряагүй үргэлжэлүүлхэ гээшэ ашатай туhатай гэжэ хоёр тала тусхайлан тэмдэглэбэ.

Энэ хөөрэлдөөндэ Совет талаhаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ В. П. Рубен, СССР-эй Верховно Соведэй депутатдууд Г. Э. Цуканов, Г. А. Арбатов, Л. М. Замятин;

Американ талаhаа — конгрессменүүд Р. Майкл, М. Прайс, К. Заблоки, Э. Боланд, Д. Брадемас, Д. Латта, Д. Куиллен, Ф. Бертон, В. Грин, С. Ейтс, Т. Картер, Т. Фоли, Т. Бевилл, Б. Арчер, Г. Даниэльсон, М. Фенвик, тэрэшэлэн США-hаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Уолтер Дж. Стессел гэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

Үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ

СССР-эй, ЦСУ-гай мэдээнүүдэй ёhoop, августын 11-дэ оронoй колхозууд болон совхозууд 57,4 миллион гектарай таримал ба хээрын ногоое сабшаад байба. 35,5 миллион тонно гэхэ гү, али түсэбэй 59 процент болохо үбhэн бэлэдхэгдээ.

Россин Федерациин колхозууд, совхозуудта 18,4 миллион тонно, Украинын ажахынуудта — 2 миллион тонно шахуу гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаhанай хахадhаа ехэ, Белоруссида түсэбөөр хараалагдаhанай гурбанай хоёр хуби гэхэ гү, али 1,2 миллион тонно үбhэн бэлэдхэгдэбэ.

Прибалтикын республикануудта энэ хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдажа байна. Литвагай ба Латвиин ажахынууд даабаринуудаа дүүргэхэ дүтэлэнхэй. Эстониин таряашад түсэбhөө гадуур үбhэ бэлэдхэжэ үргэлжэлhөөр.

42,3 миллион тонно гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаhанай дүрбэнэй гурбан хуби шахуу сенаж траншейнүүд, башнинуудта дарагдаа. Молдавиин, Грузиин, мүн Дунда Азиин хэдэ хэдэн республикануудай колхозууд, совхозууд энэ шухала тэжээл бэлэдхэхэ түсэбүүдээ нилээд үлүүлэн дүүргэбэ.

Ажахынууд hолоомоной, мэхиинын ба бусад бүдүүн тэжээлнүүдэй нөөсэ бии болгохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. 40 миллион шахуу тонно гэхэ гү, али түсэбэй 37 процент болохо иимэ тэжээлнүүд бэлэдхэгдээ.

Силос даралга түлэг дундаа ябажа байнхай. 19 миллион тонно шэмэтэ тэжээл фермэнүүдтэ дарагданхай.

2,8 миллион шахуу тонно гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаhанай гурбанай хоёр хуби болохо ногооной гурил үйлэдбэрилэгдөө.

(ТАСС).

Түгэсхэхы жэлэй габшагай алхам

[Х]УРЯАЛГАЯ [Ш]ЭНЭ АРГААР [Х]ЭХЭМНАЙ

[...]хи табан жэлэй тур[...] манай колхозой таряа[...]шад эдэбхи үүсхэл [...]гээр ажаллажа, гори[...] амжалта туйлаhан [...]. Би эдир бага наhан[...]рэл колхозойнгоо ажа[...]тай холбоотой хүм. Зү[...] мүнөө үеынхидэл адли [...]гэн дэлисэтэйгээр, эр[...] ехэтэйгээр ажаллаhан [...] hананагүйб. Һүүлэй [...]дтэ таряалан сабша[...] ургаса, малай ашаг [...]ээр дээшэлээ.

[...]ряашан хүн хадаа [...]жал тухайгаа хөөрэ[...]лэнтэйб. 1969 ондо [...] колхозой механизатор[...]бхы таряалан дээрэhээ [...] центнер орооhо [...] юм. Энэнь гектар [...] 6,2 центнер болоhон [...] Харин 1973 ондо тэ[...]ряалангhaa 49621 [...] гэхэ гү, али гектар [...] 13,6 центнер ороoho [...] абаа hэмди. Игэжэ [...]лэй туршада гектар [...] 2 дахин ехэ ургаса [...] болообди.

[...]зоймнай правлени, [...] (секретаринь Б. М. [...]генов) болон мэргэ[...] механизаторнуудые [...] талаар ехэхэн хүдэл[...]hэн байна. Жэшээнь, [...]истнууд Сэрэн Мур[...] Дабшэн Гыргенов хоёр [...]халалгаар, Абрам [...] Сергей Даргаев гэг[...]ар таряалан үтэг[...]р, үрэhэ тарилгаар [...]н байна. Николай [...] Макар Дугаров би[...]н таряа хуряалгаар [...]бди. Гадна залуу [...]торнууд Нанзат [...]ров, Василий Кирил[...]атар Даша-Нима Сар[...] таряан ажалай түрүү [...]шэл оролдосотойгоор [...] байна.

[...] жэлнүүдтэ манай от[...]ин агрономоор ажал[...]йгаа Шагжа Осоро[...]ржиев севооборот зү[...]рэглэхэ, газарай хүрь[...]жаруулха талаар ба[...] ажал хэhэн. Тиигэжэ [...] оролдолгоор 1973 [...]нуудта Тоорын отде[...] механизоторнууд гек[...]hөө 17 центнер ороо[...]ряажа, хоёр удаа ай[...]гоо түрүүлhэндээ, [...] райкомой, аймагай [...]комой ба хүдөө ажа[...]дбэриин управле[...]мжуулгын «алтан [...]» шагнагдаа hэн. Тии[...]рэhэ хүрэнгын шана[...]жаруулгаар ехэхэн [...]ри хэгдээ. Мүнөө эр[...]ээшэдэг «Саратовская [...] «Бирюсинка», «Коме[...] «Грэкум» болон «Зо[...] дождь» гэхэ мэтын [...]дай 1-дэхи, 2-дохи [...]кциин хүрэнгэ та[...]бди. Олон сортын [...] тиимэшье hайн [...] юм бээз, ушар [...] манай агрономууд [...]hаниинь шэлэжэ аба[...]готой. Зүүн Сиби[...] ба Алас-Дурна зүгэй [...]ан дээрэ үндэр ургаса [...] «Грэкум», «Комета» [...] сортнуудай үрэhэ hай[...] байнабди. Юуб гэ[...] сортнууд баян урга[...] эрхим шанартай [...]аа гадна, манай ай[...] эрхэ байдалда угаа [...] шэнги.

Манай механизаторнууд үнгэрэгшэ жэлдэ үшөөшье баян ургаса — гектар бүриhөө 15 центнер гэхэ гү, али бүхыдөө 57 мянган центнер ороoho хуряажа абахаар байгаа hэн. Теэд, газар дороhоо гай гараба гэдэгтэл, гэнтын саhан эртээр орожо, 500-гаад гектар эгээл hайн таряаемнай даражархёо бэлэй. Тиигэбэшье 42.675 центнер ороoho хуряажа шадаhан байнабди. Тиихэдэ 1 центнер ороohоной өөрынь үнэ сэн 8 түхэриг болоо гэхэ гү, али 1969 онойхитой сасуулбал, центнер ороohоной үнэ сэн 5 түхэригөөр хямдаруулагдаа.

Звеньевой гуримаар таряа хуряалган гээшэмнай ямар удхатай юм гэхэдэ, звено бүхэн гурбан комбайнhаа бүридэнэ. Тиихэдэ таряалангай бүхы полиин гектар бүриhөө хэды центнер ороohоной гараха байhыень уридшалан тодорхойлоод, звено бүхэндэ тэды хэмжээнэй ороoho хуряаха гэhэн түсэбтэ даабари үгтөө. Жэшээнь, Тоорын отделениин таряалангай гектар бүриhөө дунда зэргээр 15 центнер абтахаар хараалагдана. Хэрбээ звено бүхэн 15 центнерhээ дээшэ ороoho сохижо абаа hаа, нэмэлтэ түлөөhэ абаха ёhотой юм. Мүнөө манай тракторна бригада 4 звено байгуулагданхай. Жэшээнь, баян дүршэлтэй, жэл бүри намтай мүрысэдэг Николай Жигжитович Саргаевай звенодо Буда-Жаб Кириллов, Валерий Саргаев гэжэ залуу комбайнернууд ороно. Макар Жамнянович Дугаровай звенодо Леонид Янданов, Леонид Сороковиков, тиихэдэ Сергей Дарижапович Даргаевай звенодо Сэрэн-Жаб Сухадаев, Баатар Матуев, минии звенодо Владимир Билтагуров, Даша-Нима Саргаев гэгшэд ороно. Олон жэлдэ таряа хуряалганда хабаадажа, баян дүршэлтэй болоhон комбайнернууд залуу хүбүүдые нүхэсүүлжэ абахадаа, тэдэнээ өөрынгөө мэргэжэлдэ hургаха гэhэн зорилго урдаа табина гээшэ. Гадна комбайнернууд Н. Ж. Саргаев, М. Ж. Дугаров, С. Д. Даргаев болон би хүн бүхэндөө 6 мянган, залуушуулнай 4,5 мянган центнер ороoho сохижо абаха уялгатайбди. Иигэжэ звеньевой туримда оруулагдаhан 9 звено мүнөө намар колхозойнгоо таряалан дээрэ ажаллахаар түхеэрнэ гээшэ.

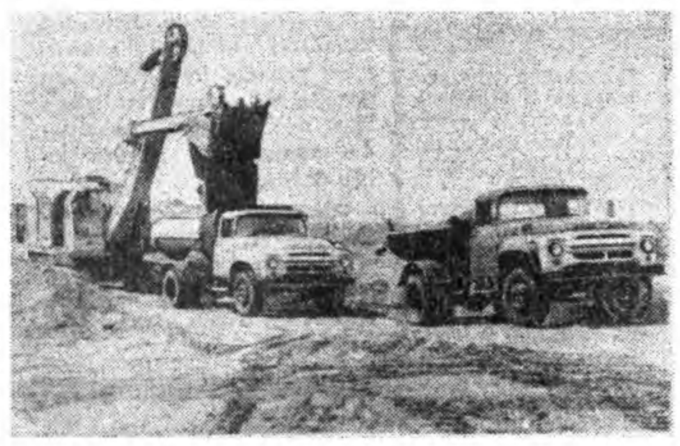
Колхозоймнай бүхы таряалан дээрэ яhала hайн ургаса гаража байна. Энэ баян хэшэгээ гээлтэ хоролтодо оруулангүй, богони болзорто хуряажа абахын тула эртээнhээ бэлэдхэнэбди. Бүхы комбайнууднай заhабарилгаhаа гаранхай. Мүнөө «ЖВН-10» жаткануудые заhабарилжа дууhаха дүтэлөө. Иигээд лэ удахагүй таряа хуряалгадаа гарахамнай.

А. МАРАКТАЕВ.
Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комбайнер.
Түнхэнэй аймаг.



Хэжэнгын аймагай Загаhатын совхозой хүдэлмэришэд таряалан, сабшалангайнгаа талмайе жэлhээ жэл бүри үргэдхэнэ. Үбhэ, таряа ехээр хуряахын тула сабшалангай, таряалангай талмай дээрэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ гаргадаг, ходо уhалжа байдаг. Урдань эндэ уhан дуталдадаг бэлэй. Хэдэхэн жэлэй саана Загаhатын совхоздо уhалууриин системэ баригдажа эхилээ hэн. «Бурводстрой» трестын Хэжэнгын оньhожоруулагдамал нүүдэл колоннын хүдэлмэришэд энэ барилга дээрэ хүдэлнэ. Эдэнэр Шисаана голые хаажа, 5 миллион кубометр уhа хадагалха бассейн барибад. Сабшалан, таряалангай полинууд тээшэ уhа дамжуулха ханаабууд татагдаба.

— Энэ барилгаа байгша оной сентябриин 23-да дүүргэхээр социалис уялга абаа hэмди. Тэрэнээ бэелүүлхэл байхабди — гэжэ Хэжэнгын оньhожоруулагдамал нүүдэл колоннын прораб В. Р. Лумбуцыренов хэлэжэ байгаа hэн. Энэ барилга дээрэ мүнөө 40-өөд хүн хүдэлнэ. Газар малтаха дүрбэн экскаватор, 11 бульдозер, 15 автомашина эндэ ашаглагдана.



ЗАГАҺАТЫН ТАЛАДА

Оньhожоруулагдамал нүүдэл колоннын хүдэлмэришэд газар малтаха, шэрэхэ халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Экскаваторай машинист Н. Кондратьев халаанайнгаа даабари 45—50 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Жолоошод Ю. Самбуев, В. Сергеев, бульдозеристнэр А. Максимов, Н. Яковлев гэгшэд халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэжэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Эдэнэр энэ барилгаяа саг болзор соонь дүүргэжэ, ашаглалгада тушаахын тула яhала оролдожо байна. Ойрын үдэрнүүдтэ Загаhатын талада сэнхир нуур мэлмэрэн долгилхол.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: экскаваторай машинист Н. Кондратьев; уhа дамжуулха ханааб татагдана; ерээдүйн «далайн» оёорто.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.



РЕСПУБЛИКЫН АЙМАГУУДТА ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН, СЕНАЖ, СИЛОС ДАРАЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1975 ОНОЙ АВГУСТЫН 11-нэй МЭДЭЭН

Аймагууд	Үбhэн: сабшагдаhаниинь: түсэб (га)	сабшагдаhаниинь (га)	түсэбэй дүүргэлтэ проц.	hүрилэгдэhэниинь: hүрилэгдэhэниинь (гектараа)	түсэбэй дүүргэлтэ проц.	бэлэдхэгдэhэниинь: түсэб (центнер)	бэлэдхэгдэhэниинь (центнер)	түсэбэй дүүргэлтэ (проц.)	Сенаж: түсэб (цент.)	даралгдаhаниинь (цент.)	түсэбэй дүүргэлтэ проц.	Силос: түсэб проц.	1974 онойхитой сасуулхада проц.	Ногооной гурил: түсэб (цент.)	бэлэдхэгдэhэниинь (центнер)	түсэбэй дүүргэлтэ проц.	Набшаhата тэжээл: түсэб (цент.)	бэлэдхэгдэhэниинь (центнер)	түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)
Баргажанай	23811	7530	32	6503	86	242830	62909	26	27700	—	—	—	—	6000	1120	19	4000	275	7
Баунтын	8755	5830	67	4983	85	73970	22048	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Бэшүүрэй	18758	10021	53	5979	60	258440	79868	31	62900	48470	77	5228	76	19000	7880	41	12000	6995	58
Зэдын	31725	6626	21	3291	50	480680	36333	8	75300	1500	2	1800	7	30000	5740	19	16000	590	4
Яруунын	49421	12527	25	7848	63	424560	28983	7	58250	3950	7	85395	4,8 дахин	15000	1213	8	7000	3509	50
Загарайн	15943	7765	49	6069	78	177350	56390	32	55200	43440	79	4450	—	6000	325	5	5000	1972	39
Захааминай	24946	13996	56	10535	75	251210	79191	32	69000	39450	57	92625	93	—	45	—	7000	10052	144
Кабанскын	17209	13104	76	11263	86	153820	95522	62	42000	2500	6	454360	159	24000	12544	52	—	—	—
Хэжэнгын	31641	11627	37	9359	81	282900	55969	20	60000	16930	28	26840	6,4 дахин	6000	1142	19	10000	4912	49
Хурамхаанай	24553	8784	36	7686	87	256180	66008	26	25000	—	—	—	—	3000	1100	37	10000	827	8
Хиагтын	19785	9467	48	7499	79	304880	96407	32	42000	10020	2[illegible]	—	—	21000	2850	14	8000	3107	39
Мухар-Шэбэрэй	26044	8804	34	5773	66	366530	71363	19	52500	64205	122	—	—	30000	7753	26	9000	5241	58
Ахын	5203	720	14	213	30	56840	1012	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Прибайкалиин	6461	3090	48	2533	82	77730	30789	40	5250	5060	96	37102	47	3000	250	8	—	—	—
Хойто-Байгалай	2314	779	34	655	84	25410	5243	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сэлэнгын	31550	9614	30	8566	89	328430	69151	21	40000	15020	38	—	—	21000	4028	1[illegible]	11000	4130	38
Түнхэнэй	17198	8233	48	6460	78	182910	58375	32	47700	11700	25	113150	99,3	9000	6450	72	8000	1520	19
Улаан-Үдын	17802	7068	40	5875	83	302890	74760	25	29530	65860	223	19540	103	15000	4927	33	10000	6857	69
Хориин	23766	7891	33	6318	80	264140	48395	18	21750	4600	21	760	—	3000	440	15	10000	1481	15
Республика бүхыдөө	397470	153500	39	117438	77	4511700	1038816	23	714080	332705	47	840750	131	211000	57807	27	127000	51465	41

Шалгалта юу харуулааб?

ХАЙРАН САГЫНЬ АЛДАГДАХАНЬ

[...] жэлдэ хабарhаа эхил[...] хура бороо таhалгаряа[...] орожо, урдандаа сайhаар [...]даг байhан добо газарай [...] яhала hайнаар ургаа. [...]шье ябахада ажахынуу[...] сабшалан бүhэсөө хүрэ[...] ургаихай, зарим газар[...] надхан унашоо. Тиин [...] hайнаар, жэгдэ ургаhан [...]гоо саг болзортонь, [...] хоролтогүйгөөр ху[...]жа абахын тула аймагай [...] ажахынууд машина, [...]кээ, хэрэгтэй зэр зэм[...]дээ эртээнhээ заhаба[...]жа бэлдээд, үбhэшэдэй [...]нуудые дары эмхидхэ[...] хэхэ ажалыень түсэблэ[...] үрэhэн байна.

[...]яхан бидэ энэ халуун [...] али зэргээр ябуулаг[...] байhые шалгаха зорил[...]гоор хэдэн томо ажахы[...]й үбhэшэдтэ ошоhон [...]бди. Тиихэдээ жэл бү[...] үбhэ тэжээлээр ходол [...]дажа, үбэлэй хүйтэндэ, [...] хагсууда зүдэрүү [...]лда орон алдадаг «Октябрьский» совхоздо хүрэгдөө. Ушарынь хадаа, энэ ажахы байгша ондо шадаал hаа, ехэ тэжээл хуряажа абаха зорилго аяар бүри хабарhаа хараалhан, урданайнгаа дутагдалые дабтахагүйе зүбшэн хэлсэhэн юм. Теэд үнэн дээрээ үбhэ хуряаха сагайнгаа тулажа ерэхэдэнь тус ажахыда эмхидхэгдэhэн 12 звеногой 4-ниинь августын 10 болотор ажалаа эхилээдүй, үдэр бүри «үглөөе» хүлеэгээд лэ байшоо. Совхозой сабшалан халтад гэбэл уhанай үертэ оршодог Сэлэнгэ, Зэдэ голнуудай тохой, аралнуудаар нэмжынхэй юм. Теэд уhанай үерлэхые хүлеэhэн мэтэ, эртүүр нарата үдэрнүүдтэ өөдэтэй юумэ хээгүй үбhэшэдэйнь арайхан гэжэ сабшаhан ногоониинь уhанда абташоо.

Хахад hарын туршада 1300 центнер үбhэн бэлдэгдээ гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлнэ. Үнэн дээрэнь сабшалан дээгүүр ябажа харахада, Маюрай hаалиин фермэдэ оройдоо хоёр сомоо hүрилэгдөө. Харин 3-дахи, 2-дохи фермэнүүдтэ нэгэ нэгэ hүри харагдажа, өөдэтэй юумэ хээгүйнь элиршоо.

Отаранuудта үбhэ бэлэдхэхээ гараhан хонишодшье баhал гар hула hуугаа. Совхозой директор Б. Г. Чердонов, парткомой секретарь Б. Ж. Тарбаев, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Хребтов гэгшэд тэжээл бэлэдхэлгын тэсэшэгүй муугаар ябажа байхада ямаршье хэмжээ абаагүй. 80 гаран хүниие тэжээл бэлэдхэлгэдэ гаргаха саарhа зохёогоод лэ hанаагаа амаршоо. Уhанай үертэ ороогүй арал, тохойнуудай заха, добо hөөг бургааhанай захаар үбдэгсөө ногоон ургаhанхай. Тэрэниие гараар сабшажа суглуулхын тула гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, пенсионернүүд элсүүлэгдэнэгүй.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадуулагдаха хамаг техникээ уhанай үертэ оруулжархёод бүхы зэмээ энээндэ тохон, миин лэ альгаа дэлгэнэд. Энээнhээ гадна, 9 мянган центнер сенаж, 8550 центнер силос дарагдаха ёhотой аад, августын 12 болотор адхашье тэжээл дарагдаагүй байhаар. Тиихэдэ Маюрай кукуруза, наран сэсэгэй болон обёос-горохой ургамалнуудые сабшажа, силос, сенаж болгон дараха ажал баhал унжагайрна. Богонёор хэлэхэдэ, тус совхозой хүтэлбэрилэгшэд хэлэhэн үгэдөө хүрөөгүй, тэжээл бэлэдхэхэ ажалаа ёhын тэдыдэ эмхидхээд hанаа амар hууна.

Удаадахи ажахы — Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз 2100 гектар сабшалангhaa 33,7 мянган центнер үбhэ абаха түсэбтэй. Эмхидхэгдэhэн 19 звеногой гурбанниинь августын 10 болотор баhал ажалаа эхилээгүй. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр В. Н. Шабановай мэдүүлhэнэй ёhoop, эндэ 700 гектар сабшагдажа, тэрэнэй 250 гектарhaa 2600 центнер үбhэн абтаа. Үнэн дээрэнь абажа харахада, колхоздо эды шэнээн тэжээл бэлэдхэгдээгүй гэхэдэ, алдуу болохогүй. Юуб гэхэдэ, звенонуудынь тоо, мэдээнүүдые үгэхэдөө бэлэдхэhэн үбhэнэйнгөө хэмжүүрые нилээд нэмээнэ. Жэшээлбэл, бүхы hүринүүдыень хэмжүүрэйнь ёhoop зэргэсүүлхэдэ, сомоо бүхэниинь 200 центнер болоно гээшэ. Теэд иимэ томо hүри байдаггүй hэмнай. Хоёрдохёор, сабшагдаhан үбhэн дары хуряагданагүй, хура бороодо норожо, шанараа алдана. Сагаатайн отделениин 10 тракторай 3-ниинь эбдэржэ, хүдэлгэгдэнэгүй. Тиимэhээ трактораар сабшаха, тармаха, сомохо, хүдэлмэри hаатана. Жэшээнь, 1-дэхи МТФ-гэй Д. Балдановай даадаг звеногой 25 хүн тракторгай hаа нилээд ехэ юумэ хэхэ аргатай hэмди гэжэ мэдүүлнэд. Эндэхи үбhэшэд эбдэрхэй нэгэ трактор өөhэдөө заhабарилаад hаянайл хүдэлгөө. Эндэ сенаж даража үшөө эхилээдүй байhаар. Силос даралга hаяын үдэрнүүдтэ эхилбэшье, эмхигүй дээрэhээ hаатажа унжагайрна.

Аймаг соогоо хони олоор үсхэбэрилдэг «Коммунизм» колхоз тус бүреэ 18—20 хүнhөө бүридэhэн 6 томо звено эмхидхэжэ, 4—5 трактор даалгаа юм. Түрүүшээр hаалиин гүүртэнүүдые эрхилдэг Ж. Жамбаловай, Д. Ванчиковай, ахалагша хонишод В. Дабаевай, Г. Галдановай, Д. Цыбикжаповай звено үбhэ хуряалгадаа гараhан байна. Теэд тракторнуудынь саг соогоо ерээдүй байжа, ехээр hаатажа, мүртэй ажал хэдэггүй байгаа. Тракторна косилкын ябахагүй газарта гараар сабшаха хүдэлмэри эмхидхэгдэнэгүй. Һубаг, ханаабануудай, hөөг бургааhануудай захын ногоон орхигдошоно.

Дээрэ дурсагдаhан ажахынуудай тэжээл бэлэдхэхэ звенонуудта социалис мүрысөөн эмхидхэгдээгүй, социалис уялгануудшье абтаагүй, зарим звенонуудта ажалай түсэб зохёогдоогүй байhаар.

Жэл бүри үбhэ тэжээлээр дуталдажа, гарза хохидолдо ехээр ородог «Октябрьский» совхозой, «Коммунизм», Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд, коммунистнууд, комсомолшууд урда жэлнүүдэйнгээ дутагдалые мартаха ёhогүй. Ажалайнгаа журамые hайжаруулан, бүтээсыень дээшэлүүлхэ, бүхы зоноо энэ хэрэгтэ эмхидхэн, ниитынгээ малда тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ харюусалгата ажалаа түргэдхэхэ саг тулаа. Саг ошожол байна, таряа хуряалгын хүдэлмэри эхилхэ дүтэлшэбэ. Энээхэн хугасаанда тэжээл бэлэдхэлгээ hайнаар эмхидхээгүй hаа, үбэлэй хүйтэндэ, хабарай хагсууда баhал зобошохонь дамжаггүй.

Д. ЛУМБУНОВ, аймагай хүдөө ажахын управлениин ахамад агрономой уялга дүүргэгшэ, М. САМДАНОВ, аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, С. ПАВЛОВ, «Зэдын үнэн» газетын хүдөө ажахын таhагые даагша Д. АЮШЕЕВ, манай корр.

Мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы үүргэ

ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ БҮХЭНДЭ ТҮШЭГЛЭН

Энэ асуудал хоёр-гурбан жэлэй саада тээ манай бригадада тон шухала асуудал байгаа бэлэй. Нэн түрүүшээр бригадынгаа хонишодые колхозойнгоо суута хонишон, Ленинэй ордено Ольга Сангадиевагай отарын коллективэй ажалаар hонирхуулха гэжэ шиидэhэн байгаабди.

Манай бригадын хонишод О. Э. Сангадиевагай отарын хонишодто хэдэ дахин айлшалжа, ажалайнь «нюусые» таахa гэжэ оролдоhон, бэедээ яhала туhатай зүйлнүүдые хадуужа абаhан байха. Газаа зосоохи хото хорёогоо яб-таб гэмээр байлгахаhаа гадна, эхир хурьгадые гаргадаг эхэ хонидойнгоо hүрэгые жэлдээ тон наринаар үсхэбэрилдэг гэжэ бидэнэр тиихэдэ ойлгоо hэмди. Тэрэнhээ гадуур хонишодой отаранууд бүридэ «Ольга Сангадиевагай ажалай амжалтын «нюуса» гэhэн гаршагтай ханын газетэ гаргажа, тэрэнэй түрүү дүй дүршэлэй гол шухала зүйлнүүд тухай бэшэhэн байнабди. Түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлгэ иигээд лэ дүүрээгүй. Һүүлээрнь отарануудай хонишод бэе бэедээ ошожо, ажал хэрэгээрнь hонирходог, шалгалта хэдэг, туhатай зүбшэл заабаринуудые үгэдэг байгаа. Энэ хэмжээ ябуулгаяа бидэнэр саашадаашье үргэлжэлүүлхэ зорилготойбди.

Манай колхозой малшад болон механизаторнууд, тэрэ тоодо хони үсхэбэрилдэг гурбадахи фермын коллектив, юhэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, ажалдаа зарим тэды амжалта туйлаhан байна. Хоёр жэл удаа 100 эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга бүхы бригадаараа түлжүүлжэ шадаабди. Гүрэндэ ноoho тушааха табан жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргээбди. Тиигэжэ хони, хурьгадай тоо олошоруулха, ноoho гүрэндэ тушааха түсэбөө болзорhоонь холо урид дүүргэбэбди. 4 мянга шахуу эхэ хониндтойбди, хамта дээрээ 10 мянга гаран хонин бригададамнай тоологдоно. Эдэ бүхы ажал хэрэгыемнай манай бригадын коммунистнууд толгойлно. Һүүлэй үедэ коммунистнууднай олошоржо байна. Түрүү хонишод Б. Эрдынеев, Е. Бадмаева, Д. Ламуева гэгшэдые энэ жэлдэ партиин зэргэдэ абаабди. Бригадымнай хонишод С. А. Эмедеева, Р. Б. Содбоева, Б. Эрдынеев, Д. Ламуева, Е. Бадмаева, П. Будаева болон бусад нүхэднай ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, жэлhээ жэлдэ эрхим дүнгүүдые туйлана. Тэдэнэр 100 эхэ хонин бүриhөө жэл бүри 100 гаран хурьга түлжүүлдэг, ноoho гүрэндэ тушааха түсэбөө жэлhээ жэлдэ үлүүлэн дүүргэдэг юм. Эдэ бүхы амжалтануудай өөhэдөө ерээгүй.

Бригада соогоо ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулhанай ашаар иимэ амжалта туйлагдаа гэхэдэ алдуу болохогүй байна.

Нэн түрүүшээр түрүү дүй дүршэлдэ ехэ анхарал хандуулаабди. Энэ талаар хэлэхэ юумэн яhала бии. Юрэнхыдөө, нэгэ хабтагай газар дээрэ зэргэлжэ байhан хоёр отарын дүнгүүд яахадаа ондо ондоо байха ёhотой юм?

Ханын газетэ, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдтэ нилээд ехэ анхарал хандуулнабди. Манай отара бүридэ «Хонишоной булан» эмхидхэгдэнхэй. Тэрэ булан соонь түрүү дүй дүршэл тухай брошюра, хонишодой ажал тухай газетэдэ толилогдоhон статьянууд, колхозой хонишодой хоорондохи социалис мүрысөөнэй дүнгүүд, hара бүриин ажалай дүнгүүд үлгөөтэй байдаг. Тиихэдэ колхозой правлениин ба парткомой зүгhөө гаргагдадаг «Сахилгаан» хуудаhаншье байха. Бидэнэр тиигэжэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые олондо соносхохо гэжэ оролдодог байнабди.

Бригада соомнай коллективүүд хоорондоо мүрысэдэг. Жэшээлхэдэ, Р. Содбоевагай отарынхид Д. Ламуевагай отаратай, С. Эмедеева — Б. Эрдынеевэй отарын хонишодтой мүрысэдэг байна. Тиигэжэ хонишодой хоорондо болодог мүрысөөн амжалта туйлаха нэгэ шухала тулхюур болодог юм. Социалис мүрысөөндэ материальна ба моральна урмашуулга ехэ удха шанартай гэжэ тоолонобди. «Эрхимээр ажаллаа haa, hайнаар урмашуулагдахаш» гэhэн ёho гурим бригадын хүн бүхэндэ ойлгуулагдадаг байна. 100 эхэ хонин бүриhөө 200 хурьга түлжүүлhэн эхэ хонидой отарын хонишод 10 гаран хурьга нэмэлтэ түлбэри абадаг. Тиихэдэ жэлэй дүүрэхэдэ, эрхим амжалта туйлаhан хонишод 1,5—2 мянга хүрэтэр түхэриг мүнгэ нэмэлтэ болгон абадаг. Түрүүшүүлэй нэрэ хүндэдэ зорюулан, ажалай алдар солын туг колхозой түб буусада үргэгдэдэг. тэдэнэй фото-зурагууд Хүндэлэлэй самбарта няагдадаг. Хүндэлэлэй грамотанууд, дипломууд барюулагдадаг юм. Түрүү хонишодтоо түрүүшын ээлжээндэ hайн эд бараае — холодильник, мотоцикл, автомашина худалдадаг заншалтайбди. Манай колхозой партком партийна эхин организацинуудта саг үргэлжын анхарал хандуулжа, туhаламжа үзүүлжэ байдаг. Тиихэдээ социалис мүрысөөе ажалшадай дунда эмхидхэхэ, партийна эхин организациин үүргые дээшэлүүлхэ талаар нилээд ехэ ажал ябуулна гэжэ тоолоноб. Жэшээлхэдэ, тээмэндэ манай партийна эхин организациин секретарь колхозой парткомой заседани дээрэ тоосожо, ажал хэрэг тухайгаа хөөрэжэ үгөө hэн.

Иимэ тоосоон эхин организацинуудай нэрэ хүндые, тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлнэ гэжэ тоолохо байнаб. Бидэнэр, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гурбадахи фермын ажалшад, юhэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб даабаринуудые сүм дүүргээд байхадаа, түрэл партиингаа ээлжээтэ XXV съездые ажалай бэлэгүүдээр угтахын түлөө социалис мүрысөөгөө улам үргэдхэжэ, үшөө ехэ амжалта туйлахын түлөө тэмсэжэ байнабди. Мүнөө эгээн шухала асуудал — үбhэ тэжээл бэлдэлгэ болоно.

Үбhэшэдэй дунда социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэжэ, ниитын малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэхын түлөө манай бригадын гэшүүд шармайн ажаллажа байнхай.

Б. ЭРДЫНЕЕВ,
Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хони үсхэбэрилдэг фермын парторганизациин секретарь.

Баргажан.

БАУНТЫН МАЛШАДАЙ АЖАЛАЙ ДҮНГҮ[...]

Юhэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые саг болзортонь бэелүүлхын тула Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсоhон аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд түгэсхэхы жэлэй түрүүшын хахадта хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгээр абажа, гүрэндэ бүри ехээр тушааха талаар зарим тэды амжалта туйлаба. Тусхайлан хэлэбэл, үнгэрhэн энэ хугасаа соо аймагай ажахынууд Эхэ орондоо hү тушааха түсэбөө 1.003 центнерээр үлүүлээ гэхэ гү, али бүхыдөө 4.203 центнер hү бэлдэхэлэй пунктда эльгээгээ. Мүн мяха худалдаха зургаа hарынгаа зорилго 107,8 процент дүүргэжэ, бүхыдөө 1.455 центнер шэгнүүртэй мал мяханда тушааба. Тиигэжэ энэ үе соо хараалагдаhан даабаринь 105 центнерээр үлүүлэгдэжэ. бүхы малынь тус бүреэ 306 килограмм шэгнүүртэйгээр абтаа. Богонёор хэлэхэдэ, аймагай ажахынууд гүрэндэ hү тушаалгаяа нёдондоной энэ үеынхиhөө 22,6 процентээр, мяха — 4,6 процентээр дээшэлүүлhэн байна.

Эдэ бүхы амжалта имагтал адууhа малай олошорhоной ашаар туйлагдаа. Үнгэрhэн хугасаа соо нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 100 тугал олоор абтажа түлжүүлэгдээ.

Ошоошо зургаа hарын туршада hаамхай үнеэдэй ашаг шэмэ горитойгоор дээшэлжэ, үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 531 килограмм hүн абтаа. Ажахынуудые зэргэсүүлэн харахада, «Амалатский» совхоздо үнеэдэйнь hү шэмэ 114 килограммаар нэмээ. Харин Джилиндын совхоздо оройдоол 18 килограммаар дээшэлhэн байна. Иигээд ерэхэлээрээ Джилиндын совхоз «Амалатский» совхоздо орходоо үнеэдээ зунай бэлшээридэ hайнаар маажа, оло дахин hаадаггүй байгаа. Энээнhээ боложо hү hаалинь нэмээгүй. Хоёрдохёор, үбэлэй эсэсые, хабарай хагсуу хаhые hайнаар үнгэргэхэ аргагүй, үбhэ тэжээлээр дуталдашоо бшуу. Энэл ушарhаа боложо үнеэдэйнь hү шэмэ ехээр нэмээгүй.

Аймаг дотор дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ үнгэрэгшэ үбэлдөө hү ехээр hаахаар үүсхэл гаргаhан Джилиндын совхозой hаалишан Мария Федоровна Непомнящих. энэ жэлэй 6 hарын дүнгөөр аймагай чемпион Ирина Тарасовна Батуева, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, «Амалатский» совхозой суута hаалишан Ольга Васильевна Козулина болон бусад урда мэтэ эрхимлэhээр. Дээрэ дурсагдагша hаалишад жэлэй эхинhээ хойшо үнеэн бүриhөө 1.000 килограммhаа бага бэшэ hү абажа, түсэб, уялгаяа үлүүлhэн юм.

Тиихэдэ мал адуулагшад соohoo Джилиндын совхозой үхэршэн, үнинэй коммунист Ц. Цыбеновэй хүтэлбэрилдэг бригадын үхэршэд онсо шалгараа. Тус бригадын малшад харууhалжа байhан буруунуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ нэгэ килограммhаа бага бэшээр нэмээхэ гэhэн уялга мүнөө абанхай. Һүүлэй дүнгөөр, hүрэг малыень шэгнэжэ үзэхэдэнь, хоногой тус бүреэ 1.050 граммаар шэгнүүрээ нэмээhэн байба.

Дүршэлтэй үхэршэнэй жэшээгээр ажаллаhан аймагай малшад С. П. Афанасьевай, Д. Ш. Ринчиновэй, Н. Ф. Батуринай (Джилиндын совхоз), В. С. Жапкинай, Г. П. Найканчинай, Д. С. Дандеевэй («Амалатский» совхоз) даадаг гүүртэнүүдтэ эрхим амжалта туйлагдана.

Мүнөө үедэ аймагай малшад туйлаhанаараа hанаагаа амарангүй, саашадаа адууhа малаа улам олошоруулжа, ашаг шэмыень бүри дээшэлүүлхэ ба үбhэ тэжээл хүсэд бэлдэхэжэ абахын тула горитой хүдэлмэри хэжэ байнхай. Жэшээлбэл, малайнгаа үүлтэр hайжаруулхын тула республикын үүлтэртэ малтай ажахынуудhаа 240 эмэ хашараг, 60 буруун буха асарhан байна. Бүхыдөө байгша ондо мяхалиг үүлтэрэй 600, hү шэмэ ехэтэй 100 эмэ хашараг асарагдаха юм.

Нёдондо сагай уларилай таарамжатай хаhые хэрэглэн, мүн аймагай промышленна предприятинуудай, геологическа ба бусад организацинуудай туhаламжаар hиитынгээ адууhа малда 77.152 центнер үбhэ, зелёнко бэлдэхэжэ абаа hэн. Энэнь урзанданайхиhаа хоёр дахин ехэ байгаа.

Байгша ондо аймагай ажахынууд бүхыдөө 87 мянган центнерhээ бага бэшэ үбhэ хуряажа абахаар зорилго хараалаад, тэжээл бэлдэхэлгээ үргэн дэлисэтэйгээр ябуулна. Мүнөө үедэ аймаг дотор оньhожоруулагдамал 12 морин косилкатай, гар хажуургшадай 10 бригада үбhэ хуряалгада гаранхай. Тиихэдэ совхозуудай малшад бүхыдөө шахуу үбhэ хуряалгада хабаадалсаха байна. Мүн аймагай 22 томо предприяти 21.600 центнер тэжээл бэлдэхэхэ даабари абанхай юм. Харин үлдэгшэ бага эмхи зургаануудынь өөрынгөө хүсөөр 1.540 центнер үбhэ hүрилжэ, ажахынуудта тушааха зорилго хараалаанхай. Иигээд ерэхэлээрээ байгша ондо малай тэжээл бэлдэхэлгэ[...] хүн хабаадуулагда[...]ша.

Үнгэрhэн хахад ж[...]шада аймагай хүдө[...] хүдэлмэрилэгшэд ха[...]жалта туйлабашье, зарим тэды дутагда[...]шээлбэл, мүнөө ай[...] малай ашаг шэмэ д[...] хэ талаар хүдэлмэр[...] hанда хүрэмөөр яб[...]нагүй, бии байгаа а[...]ломжонуудынь хүс[...]лэгдэнэгүй гээшэ. [...] хёор, ажахынуудай [...] гүүртэнүүдтэ үнеэд[...] кусственна аргаар [...]лэгдэнэгүй, hаалиш[...] оньhожоруулагдажа, дулаан, ужам салу[...]нууд олоор бари[...] гурбадахяар, ажахы[...]дэ hаалишад олоор [...]жа, ехэ бэрхэшээл [...]на.

Хэды иимэ хүшэ[...]шье hаань аймагай[...] ушарhан дутагдалну[...]ры усадхажа, КПСС[...] съездын хүндэлэлд[...]лан, ажалдаа бүри [...]жалта туйлахаар д[...]лэгдэhэн социалис[...] абаад, бүхы хүсээ [...] ажаллажа байнхай.

В. НИНДА[...]
Баунтын аймагай [...] ажахын управл[...] ахамад зоот[...]



БАМ-hаа ерэhэн бэшэгүүд

2. ТААЗАhАА УОЯН ХҮРЭТЭР

ФОТОРЕПОРТАЖ



М. Ф. Аксеновэй даадаг бригадын гэшүүдтэй гараа барилсан хахасаад, 139-дэхи оньhожоруулагдамал колонно хүрэхөөр вертолёдоор ниидэжэ гарабабди. Доромнай ой тайга, хада уула.

Колоннын хүдэлмэришэдэй ажалладаг эрхэ байдал түмэр зам баригшадай эрхэ байдалhаа юугээршье илгаагүй. Ниидэжэ ябатараа дээрэhээ харахада ,ой тайга ногооржо, гоё hайхан, зохид шэнги. Харин газар дээрэ буугаад байхада, тиимэ hайхан, зохид бэшэ даа. Намаглиг газар. Гэшхэлхэдэш уhан гутал руу нэбтэрэн ороно. Хүбшын ногоо иразд үзөө hаа, узууртань мүльhэн харагдаха.

Энэл даа, жэлэй дүрбэн сагта, хайладаггүй хүрьhэтэй газар. Хэдэн зуугаад жэлэй туршада нойрсожо байhан газар дайдада хүсэ ехэтэй техникэ асарагдажа, оршон тойрон байдалые нойрhоонь hэреэбэ ха юм. Намаглиг хүрьhэн КРАЗ, бульдозернууд, экскаваторнуудай ябахада бамбалзаад урагшань табиха хэбэргүй. Гэбэшье колоннын хүдэлмэришэд элдэб hаад бэрхэшээлнүүдые дабан гаталжа, заатагүй Уоян хүрэхэ зорилготойгоор ажалланад.

«Десант», «түрүүшын», «түрүүшынхеэ» гэhэн үгэнүүд эндэ ябахада хоцо дуулдана. Энэнь гайхалгүй, 139-дэхи оньhожоруулагдамал колоннын hуурижаhан 81-дэхи километртэ байхадамнай, 100-дахи километртэ түрүүшын десантын буулгагдаhан тухай мэдээн соносхогдоо. Тэрэниие гайхаhан хүн эндэ байбагүй.

Тэрэ десантда хүрэхэ гэжэ зорибобди. Ямаршье газараар ядалгүй ябаха машинамнай уухила аахилhаар, арайшье гэжэ урагшаа дабшана. Десантын гаргаhан зурлаа харгыгаар хада өөдэ, хада уруушье ябанабди. 100-дахи километртэ хүрэхын тула аяар табан час саг барабабди.

Десантнигууд 15 километрэй зайе хоёр үлүүтэй сүүдхэ соо гаталhан байна. Тиишэнь техникээ шэрээ. Самосвалнууд, бульдозернууд, экскаваторнууд шэнэ участогта хүргэгдөө. Бүхы техникэ бүрин бүтэн нишэ асарагдаа.

Энэ жалдаа шалгарhан эрхимүүдэй эрхимүүдынь десантын список дотор бэшэгдээ. Прораб Григорий Иванович Меркулов, экскаваторщик Виталий Игнатюк, бульдозерист Василий Зубец, Валерий Додонов, Юрий Семкин... Тоолохо болоо hаа, үшөө хэдэн хүнүүд.

Багахан тала газарта КрАЗ-ууд зогсонхой. Түүдэгэй гал яларна. Һалхи, наранhаа хара хүрин болошоhон десантнигууд хүхюу энеэдэтэй. Тэдэнэр майхангуудаа татана, автомашинануудhаа ашаагаа буулгана. Эндэhээ дүтэхэнэ самсаал харгы дээрэ Виталий Игнатюк харгын 100-дахи километртэхи түрүүшын шорой экскаваторай шанагаар удхажа гаргаба.

Ямаршье бэрхэшээлhээ айдаггүй барилгашад урагшаал тэгүүлнэ. Ой тайга тэдэнэй эршэ зоригhоо сухарин, hаалта хэнэгүй шэнги. Уоян дүтэлжэл байна хэбэртэй.

Авто-харгын hүүлшын тосхон Уоянда 572-дохи барилга-хабсаралгын поезд, 53-дахи мостоотряд түбхинэнхэй юм. Тэдэнэр нэгэ уг зорилготой, харин хэхэ ажалынь ондоо. Барилга-хабсаралгын поездын коллектив БАМ-ай авто-харгын барилгашадай. Усть-Муйска тоннельшигүүдэй байрын гэрнүүдые бодхоно. Усть-Муйска шэлэ тээшэ дабшаха. Таазаhаа ябаhан оньhожоруулагдамал колонные угтан ажал үргэлжэлүүлхэ зорилго мостоотрядай коллективэй урда табигданхай.

Барилгашад мүнөө дээрээ майхануудсоо байрлана. Харин пекарни, хамтын байра, бани, байрын гэрнүүд нарhан модоор баригдажа, үндын бодожо байна. Барилгашадай мүнөө үеын саг зуурын энэ тосхон урагшаа дабшаха замдахи нэгэ түшэг тулгуури болохо юм. Хожомоо ойрын ерээдүй сагта эндэ Байгал-Амарай түмэр харгын станци урган бодохо байна.

Тазы-Уоян авто-харгын барилга дээрэ олон яhатан ажаллана. Буряад нютагай түлөөлэгшэдhөө гадна Ленинградhаа, Литваhаа, Эстониhоо хүдэлмэришэд ниишэ ерэнхэй. БАМ-ай бусад барилганууд мэтэ эндэ хүлгөөтэй, хүдэлмэришэд эршэ хүсэтэйгөөр, энэ агуу ехэ барилга саг соонь дүүргэхэ hанал эрмэлзэлтэйгээр ажаллана.

Анатолий Николаевич Шадринай даадаг модошо дархашуулай бригада Уоян тосхондоо суутай. Дүй дүршэлтэй, бэрхэ барилгашадhаа бригада бүридэнхэй. Тэдэнэр баян дүршэлөө залуу хүдэлмэришэдтэ дамжуулан үгэнэ. Жэшээлхэдэ, Ленинградhаа ерэhэн комсомолшуудые шефтээ абаад, дүршэлдөө hургаа. Мүнөө залуушуулай энэ бригада түрүүшүүлэй тоодо оролсоно.

Һая болотор Сэлэнгын ЦКК-гай барилга дээрэ ажаллаhан Василий Васильевич Новолотский барилгашадай бригада даажа абаад, ажалдаа шударгы байhанаа харуулаа. Энэ бригадын хүсэ шадалаар түмэр замай Таловка станци дээрэ байрын гэрнүүд хабсарган табигдаhан, столово, хамтын байра Улюнханда, пекарни, хамтын байра Уоянда баригдаhан байна.

Энэ авто-харгы БАМ-ай барилгын нэгэ шухала участок юм. Олон яhатанhаа бүридэhэн, олон тээhээ ерэhэн барилгашадай коллектив энэ шухала участогые саг соонь барижа дүүргэхые оролдоно.

Тэдэнэр холын газарhаа эндэ ерэжэ, Сибириин ерээдүй сагта хүгжэхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ, түмэр замай харгы барилсаха hанал эрмэлзэлгээ бэелүүлжэ байна. Тэдэнэй хүдэр гараар, сэдьхэлэй халуун уряалаар манай үе сагай түмэр замай харгы баригдаха ха юм.

А. ПАРИЛОВ,
фотонь авторай.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: [...]ай залуу барилгаш[...] Самкин; хүүргын түмэ[...]рэгсэлнүүд машинану[...] буулгагдана; хүүргэ [...] 53-дахи отрядай бүлэг [...]гашад, Уланхаанда [...]hан шэнэ столово соо хү[...]мэришэд сайлажа hууна[...]





Совет Ороной

ШЭНЭ hОНИН

КУНГУРСКА НЕФТЬШЭД ТАБАН ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ БЭЕЛҮҮЛБЭ

КУНГУР. (Пермскэ область). (ТАСС-ай корр. А. Киприянов). «Кунгурнефть» гэжэ нефть ба газ үйлэдбэрилэн абадаг управлениин ажалшад «хара алта» олзоборилон абаха табан жэлэйнгээ даабарие болзорhоонь hараар урид дүүргээ. Энэ үе соо 7 миллионhоо үлүү тонно гэхэ гү, али урдахи табан жэлэйхиhээ 3 дахин ехэ нефть үйлэдбэрилhэн байна.

ПОЛЯРНА ДҮХЭРИГ ШАДАРХИ ШАХТЕРНУУДАЙ АМЖАЛТА

ИНТА. (Коми АССР). (ТАСС-ай корр. Э. Васильев). «Интауголь» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй горнягууд түлишэ үйлэдбэрилэн абажа, гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. 35,5 миллион тонно шулуу нүүрhэ малтаа.

Социалис мүрысөө дэлгэрүүлhэнэй, оньhото техникээр hайса хангаhанай ашаар даабаряа үлүүлэн дүүргэhэн байха юм. Ехэ абасатай, бүтээсэ hайнтай комбайнуудаар лаванууд хангагданхай. Бүхы шулуу нүүрhэнэй 70 процентнь оньhожоруулагдамал аргаар малтагдан абтана.

КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ габшагайгаар ажаллан, шахтернууд жэлэй дүүрэтэр үшөө 3 миллионhоо үлүү тонно түлишэ даабариhаа гадуур үгэхые шиидэээ.

КОЛХОЗОЙ МУЗЕЙ

ШААРТУЗ. (Таджигай ССР). (ТАСС-ай корр. Я. Нудель). 45 жэлэй урда тээ эмхидхэгдэhэн тус ажахын ветерануууд СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхоздо нээгдэhэн музейдэ түрүүлэн орожо хараба. Таджикистанай урда хубидахи энэ ехэ колхозой түүхэ тухай, КПСС-эй аграрна политикын илан мандажа байhан тухай музейдэ табигдаhан зүйлнүүд хөөрэнэ. Түрүүлэн эндэ багахан артель байhан юм. Ороohото ба тэжээлэй ургамалнуудые таридаг hэн. Харин мүнөө энэ колхоз үнэтэ хлопок тарижа ургуулдаг ехэ ажахы болонхой. Жэлдээ эндэ 11 мянган тонноhоо дээшэ хлопок ургуулагдана.



Загарайн аймагай Онохойн совхозой гахайн фермые даагша Е. К. Спиридонов урд андаа механизаторaар ажалладаг байhан юм. Тиин ажахынгаа мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдэй дурадхалаар гээгдэлдэ ороhон гахайн фермые даажа абаад, мүнөө эрхим амжалта туйлана. Тус фермын гахайшад поршоонхонуудые томо болгон тобиржуулха, шэгнүүрыень нэмээхэ даабаряа холо үлүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. К. Спиридонов.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ЗАЛУУ БРИГАДИР

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Пётр тоhо бүлэхэ насос сүм задалаад, хуушаржа муудаhан детальнуудыень hэлгэжэ, ехэл тухагүй хүдэлжэ байба. Участогайнь мастер Владимир Яковлевич Перевозный гэнтэ хажуудань бии болоод, хэhэн ажалыень ехэл анхаралтайгаар хаража байтараа:

— Петя, шамайе цехэй начальник Анисим Николаевич Оширов дуудана. Шамтай хөөрэлдэхэл hанаатай хаш даа, — гэжэ томоотойгоор хэлэбэ. Петя иимэ үгэ оройдоошье хүлеэгээгүй ябаhан дээрэhээ ехэл гайхаhан хэбэртэйгээр мастераа хараад абаба. Петя Завадский дүрбэн жэлэй туршада тепловозой тоhо бүлэдэг насосуудые заhабарилна. Теэд нэгэтэшье цехэй начальнигай өөртөө дуудаhыень hанажа ядаба. Хүдэлмэришэдэй ажалдаа хожомдоходонь гү, али муу шанартайгаар продукци гаргахадань Анисим Николаевич өөртөө дуудажа үнэн зүрхэнhөө хөөрэлдэдэг. Ажалай журам эбдэгшэдые зүб харгыда гаргаха гэжэ яhала оролдодог Дизельнэ цехэй хүдэлмэришэд энээниие hайн ойлгодог болонхой. Цехэй начальнигта дуудуулхадаа ехэл яарадаг, тэбдэдэг. Ямар харюу үгэхэеэ эртээнhээ бэлдээд ерэдэг.

Теэд Петя ямаршье тиимэ гэм хээгүй ха юм. Халаанайнгаа даабари ходол дүүргэжэ, мастертаа магтуулдаг. хоёрдохи жэлээ өөрын тамгатайгаар продукци тушаана. Петиин юушье хэлэхэеэ мэдэжэ ядан тээлмэрдэжэ байхадань мастер В. Я. Перевозный залуу нүхэрөө дэмжэжэ:

— Ехээр яараха юумэн угы. Анисим Николаевич Шамтай хөөрэлдэжэ, саашанхи хараа зорилгонуудыешни мэдэжэ абахаяа хүсэжэ болоо, — гэжэ энеэбхилэн хэлэбэ. Тэдэ хоёр hубарилдаhаар Анисим Николаевич Ошировай таhагта оробод. Үргэн ехэ таhагай дунда гонзогор ута стол табаатай. Стол тойроод олон стул жэрынэ. Петя ажалда абтахадаал энэ таhагта орожо гараа hэн. Тэрэ гэпэнhээ хойшо аяар дүрбэн жэл үнгэрөө. Теэд таhаг соо хубилhан юумэн үгы. Хуу баран хуушаараа. Анисим Николаевич дулааханаар энеэбхилhээр угтан ерээд, гарыень шангаар адхан мэндэшэлбэ. Тэрэ ехэл нимгэн сэдьхэлтэй, hайн hайхан абари зантай хүн.

— Петя, шамайе яhала гэмгүйгөөр хүдэлнэ гэжэ дууланаб. Үдэшэндөө hургуулида hуража, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэш. Эдэ бүгэдэ ехэ hайн гээшэ. Залуу хүн иигэжэ урагшаа эрмэлзэhэн hанал бодолтой гоор ажаллаха, ажаhууха ёhотой бшуу даа, — гэжэ Анисим Николаевич холоhоо эхилбэ. Тэрэ яаралгүйхэнөөр, аали дарууханаар цехэйнгээ ажал хэрэг тухай хөөрэнэ. Петя абаhаар ойлгожо ядаба. Тиигэбэшье үгэ бүхэниинь ухаандаа хадуун абаха гэжэ оролдоно.

— Петя шамайе бригадир болгохо гэжэ шиидээбди. Тоhо бүлэдэг насосуудые заhабарилдаг бүлэг слесарьнүүдые хүтэлбэрилхэ болобош. Дүй, дүршэл, шадабари мэргэжэл шамда яhала бии. Хамта хүдэлдэг нүхэдтөө туhалаад, шанга эрилтэ табяад ябаал hаа, ехэ юумэ хэхэ арга байхал даа, — гэжэ А. Н. Оширов хэлээд, Петиие алдангүй хараад hууба. Петя үшөөл залуу ха юм. Железнодорожно техникумэй нэгэдэхи курс дүүргээ. Урдань гансал өөрынгөө хэhэн ажалай түлөө харюусадаг hэн. Мүнөө хэдэн хүнэй: табан, арбан, хорин хүнэй түлөө харюусаха болохо. Энэ олон хүдэлмэришэдтэй ехүдэлжэ шадаха аал! Тэдэ үгэ хүүрыень хэр дуулаха хаб. Толгой соонь тоогүй олон бодолнууд hэлгэлдэнэ. Петя мэдэжэ ядангаар бодолдо эзэлэгдэнэ.

— Хэдые бригададаа абахабши. Өөрөө шэлэ. Тиигэhэн хойноо бригадын коллектив эмхидхэхэбди, — гэжэ А. Н. Оширов томоотойгоор хэлэбэ. Тэрэ олон жэл хамта хүдэлдэг залуу нүхэдөө хургаа даран тоолобо. Уданшьегүй зургаан хүнhөө бүридэhэн бригада дизельнэ цех соо эмхидхэгдэжэ, залуу хүдэлмэришэн Пётр Андреевич Завадский энэ бригадые хүтэлбэрилхэ болобо.

Үдэр хоногой урилдан ошохонь түргэн даа. Пётр Завадскиин бригадын коллектив тоhо бүлэхэ насосуудые hайн шанартайгаар заhабарилжа, өөрын тамгатайгаар сэхэ хабсаралгын участогта эльгээдэг болобо. Петиин үнинэй нүхэд Анатолий Степанов Мусавир Юносов гэгшэд бригадынь бэрхэ слесарьнүүдэй нэгэн болонхойнууд. Эдэнэр халаан соогоо хоёр дизельнүүдэй насосуудые заhабарилха , даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг.

— Хоёр үдэрэй туршада табан дизельдэ хүрэхэ насосуудые заhабарилжа, халаан бүриингөө даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэнэбди, — гэжэ бригадир П. Завадский хөөрэнэ. Тэрэ хүдэлмэришэ нүхэрэйнгөө дунда хүндэтэй. Ехэ юумэ мэдэдэг. Зүбшэл хэлэжэ, hайн шанартайгаар продукци гаргаха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана. Тэдэнэй бригадын коллектив түгэсхэхы жэлдэ абаhан уялгаяа [...]жалтатайгаар бэел[...] Һайн шанартай прод[...] ехээр гаргажа, тепло[...]дай дизельнүүдые түр[...] hайн шанартайгаар [...]рилха хэрэгтэ хаба ша[...] оруулалсана.

Энэ бригадын кол[...] байгша он соо хэдэн [...] урмашуулагдаhан юм. [...]зельнэ цехэй эрхим ко[...]тивүүдэй нэгэниинь му[...]лонхой.

— Бидэнэр юhэдэхи [...] жэлэй даабари болзор[...] урид сентябриин 1-дэ дү[...]жэ, партиин XXV съ[...] нэрэтэй түрэтэйгөөр [...] гэжэ шиидэнхэйбди. Му[...]дэр үсэгэлдэрэйхиhөө, [...]дэр мүнөөдэрэйхиhөө [...]наар хүдэлхэ гэжэ эр[...]нэбди, — гэжэ П. Д. За[...]ский хөөрэнэ. Тэрэ [...] залуу. Гэбэшье дизель[...]хэй бэрхэ хүдэлмэри[...] хүтэлбэрилэгшын тоодо [...]соод, үдэрhөө үдэртэ [...] эршэтэйгээр хүдэлжэ ба[...]

К. ЖАМЬЯНО[...]

АЖАЛШАДТАШЬЕ, ГҮРЭНДЭШЬЕ ТУҺАТАЙ

Хүн зоной материальна байдал hайжаруулха асуудалда парти, правительствын зүгhөө саг үргэлжэ анхаралаа хандуулhанай ашаар нөөсэлгын кассануудта мүнгэ хадагалагшадай тоо улам олошорно.

Гансахан үнгэрэгшэ жэлэй туршада республикын кассануудта мүнгэ хадагалагшадай тоо 18 мянга шахуу хүнөөр олошоржо, хамта дээрээ хорёод миллион түхэриг мүнгэн нэмэжэ хадагалагдаа. Мүнгэ хадагалагшад жэл бүри ехэ хэмжээнэй мүнгэ шүүжэ гү, али процентээр абадаг байна. Нөөсэлгын кассанууд гансахан үнгэрэгшэ жэлэй туршада хүн зондо 2,7 миллион түхэригэй мүнгэ процент, шүүбэри болгон түлэнхэй.

Мүнөө үедэ республикын нөөсэлгын кассануудта ажалшадай 165 миллион түхэриг мүнгэн хадагалагдана. Энэ мүнгөөр байрын хэдэн дабхар олон гэр, театр, клубуудые, амаралтын байшангуудые барижа болохо юм. Нөөсэлгын кассануудта хүдэлэгшэд хүн зондо али болохоор туhалхые оролдодог байна. Эрхэтэн бүхэн нөөсэлгын кассада тусхай счёт нээгээд, бухгалтеридэ даруулhан мүнгэеэ тэндэhээнь сэхэ эльгээлгүүлхэ эрхэтэй. Тиихэдээ салингhаа мүнгэ даруулха тухай мэдүүлгэ бэшэжэ болохо юм. Иимэ аргаар нөөсэлгын кассада мүнгэ суглуулхада ажалшадта таатай зохид байдаг. Дурсагдаhан аргаар мүнгэ суглуулха гурим үргэн ниитэ ажалшадай дунда hайшаагдажа, hүүлэй үедэ ехээр дэлгэрээ. Жэшээнь, энэ арга Загарайн аймагай механическа заводой хүдэлмэрилэгшэдэй дунда hайшаан дэмжэгдэжэ, 800 гаран хүн салингайнгаа зарим хубиие нөөсэлгын кассада бухгалтереэр дамжуулан сэхэ эльгээдэг болоhон байна.

Дурсагдаhан аргаар нөөсэлгын кассада мүнгэ суглуулха гурим Хойто-Байгалай аймагташье hайшаан дэмжэгдээд, хэрэглэгдэжэ эхилэнхэй. Эндэ, БАМ-ай барилга дээрэ ажаллажа байhан 11-дэхи, 12-дохи тоннельнэ отрядайхид мүнгэеэ бухгалтереэр дамжуулан нөөсэлгын кассада эльгээдэг болоhон байна. Бухгалтериhээ нөөсэлгын кассада мүнгэ эльгээхэ гурим энэ жэл Сэлэнгын аймагай Сэлэн-Дүүмын заhабарилгын заводто хэрэглэгдэжэ эхилхэнь.

Захааминай аймагай Баянголой нөөсэлгын касса дүтэ шадарай предприяти болон эмхи зургаануудай хүдэлмэришэдтэ салин үгэхэhөө гадна, худалдаа наймаанhаа ороhон мүнгэ абадаг болоhон байна. Дурсагдаhан нөөсэлгын касса 16 эмхидэ хүдэлэгшэдтэ салин үгэдэг болохоhоо гадна, худалдаа-наймаанай 23 организациhаа мүнгыень абадаг болонхой. Дурсагдаhан нөөсэлгын касса 1974 ондо худалдаа-наймаанай организацинуудhаа 2 миллион 483 мянган түхэриг абажа, салин хүлhэ түлэлгэдэ, мүн бусад гаргашада 1 миллион 759 мянган түхэриг гаргашалhан байна.

Гүрэнэй 3 процентнэ урьhаламжа республикын ажалшадай дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Яахадааб гэхэдэ, иимэ урьhаламжын облигаци вахин абагшад жэлдээ 8 дахин наадажа, 40 түхэригhөө 5 мянган түхэриг хүрэтэр шүүхэ аргатай. Манай республикын ажалшад үнгэрэгшэ жэл 3 процентнэ урьhаламжын облигацяар 135 мянга гаран түхэригэй мүнгэ зөөри шүүhэн байна.

Нөөсэлгын кассада мүнөө үедэ ехэ хэмжээнэй мүнгэ зөөри ородог болонхой. Гансахан үнгэрэгшэ жэлэй туршада республикын нөөсэлгын кассануудта 13 миллион гаран түхэригэй мүнгэ зөөри ороhон юм.

Тоосооной чегүүд ажалшадай дунда улам хүндэтэй боложо байнхай. Иимэ чегүүд автомобиль, мотоцикл, удаан болзороор хэрэглэгдэдэг үнэтэ зүйлнүүдые худалдан абахадань туhалдаг байна. Республикын нөөсэлгын кассанууд үнгэрэгшэ жэлдэ ажалшадта 7,6 миллион түхэригэй чегүүдые үгэнхэй. Байгша жэлэй эхинhээ июлиин 1 болотор ажалшадта тоосооной чегүүдээр магазинуудhаа 4,1 миллион түхэригэй эд бараан үгтэhэн байна.

Республикын нөөсэлгын кассанууд 1975 онойнгоо түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй. Хойто-Байгалай, Загарайн, Бэшүүрэй аймагуудай нөөсэлгын кассанууд ажалшадта бии байhан үлүү мүнгэ суглуулха хоёрдохи кварталайнгаа түсэбые ниилээд үлүүлэн дүүргээ.

С. МОНИЕВ,
Буряадай АССР-эй нөөсэлгын кассануудай управлениин ахалагша инспектор.

РСФСР АВТОНОМИТО *республиканудай* ҺОНИН

МИЛЛИОН ТОННООР ҮЛҮҮ ЕХЭ

Удмуртиин нефть олзоборилогшод энэ жэлэй түсэбтэ даабари болзорhоонь 5 hараар урид дүүргэжэ, hалбари соогоо эрхимлэбэ. Автономито республикада шэнгэн түлишэ абалга 1974 оной түрүүшын хахадайхиhаа 43,5 процентээр ехэ болоо. Мүнөө эндэ сүүдхэ бүри 9 мянган тонноhоо үлүү түлишэ абтана.

Эндэ шэнгэн түлишэ абалга хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна. Тэрээндэнь манай Эхэ ороной арадуудай хани барисаан ехэ нүлөөтэй. Азербайджанай, Краснодарска хизаарай, Татарай АССР-эй ажалшад республикын нефтьшэдтэ ехэ туhа хүргөө. РСФСР-эй ба Украинын область, хизаарнуудhаа мүнөө үеын машина болон механизмууд эльгээгдэнэ.

КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаhан эндэхи нефтьшэд 50 мянга шахуу тонно түлишэ түсэбhөө гадуур абаа. Тэдэнэр байгша ондо хамтадаа 3 миллион 650 мянган тонно шэнгэн түлишэ абаха зорилготой. Энэнь нёдонойхиhоо 1 миллион тонноор ехэ болоно.

Ю. КЕДРОВ,
ТАСС-ай корр.

Ижевск.

ШЭНЭДХЭҺЭНЭЙ АША ҮРЭ

Чебоксарай авто-заhабарилгын заводто үйлэдбэри автомат аргаар хүтэлбэрилхэ системын түрүүшын ээлжээн ашаглагдажа эхилбэ. Тэндэ ЭВМ-5000 түхэлэй түхеэрэлгэ тодхогдоhон байна. АСУП-ай туhаламжатайгаар хүтэлбэрилгын ба технологическа шухала хорёод асуудал шиидхэгдэнэ.

Предприятиин цехүүдые шэнэдхэн хубилгаха талаар юhэдэхи табан жэлэй туршада ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри ябуулагдаа. Агрегатна, моторно ба кузовай участогууд гүйсэд шэнэдхэгдээ. Тэрэнэй ашаар үйлэдбэриин хүсэ шадал 30 шахуу процентээр дээшэлбэ. Продукци худалдаха ба ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар табан жэлэй түсэбтэ даабари предприятиин коллектив дүүргэнхэй.

В. ЖЕЛЕЗНОВ,
ТАСС-ай корр.

Чебоксары.

КАДРНУУДЫЕ БЭЛДЭНЭ

Республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй коллективэй хүсөөр hуралсалай шэнэ комбинадай комплекс баригдажа эхилбэ. Тэндэ жэл бүри 300-гаад хүбүүд, басагад олон мэргэжэлтэй механизатор боложо гараха юм. Проектын ёhоор шэнэ городок бодхоогдохо байна. Тэндэ техническэ мэргэжэл олгохо училищиин hуралсалай корпус, мастерскойнууд ба лабораторинууд, хүдөө ажахын техникын полигон, спортын талмай байхаар түсэблэгдэнэ. hурагшадай байрлаха 5 дабхар хамтын байра баригдана.

Профессионально-техническэ hуралсал саашадань түргөөр хүгжөөхэ хэмжээнүүд автономито республикада амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Ойрын жэлнүүдтэ үшөө дүрбэн СПТУ нээгдэхээр хараалагданхай. Тэдэнэй хүдэлжэ эхилхэдэ техническэ мэргэжэл олгохо училищинуудай hурагшадай тоо 2,5 дахин олон болохо юм.

В. ЖИЛЯКОВ,
ТАСС-ай корр.

Кызыл.

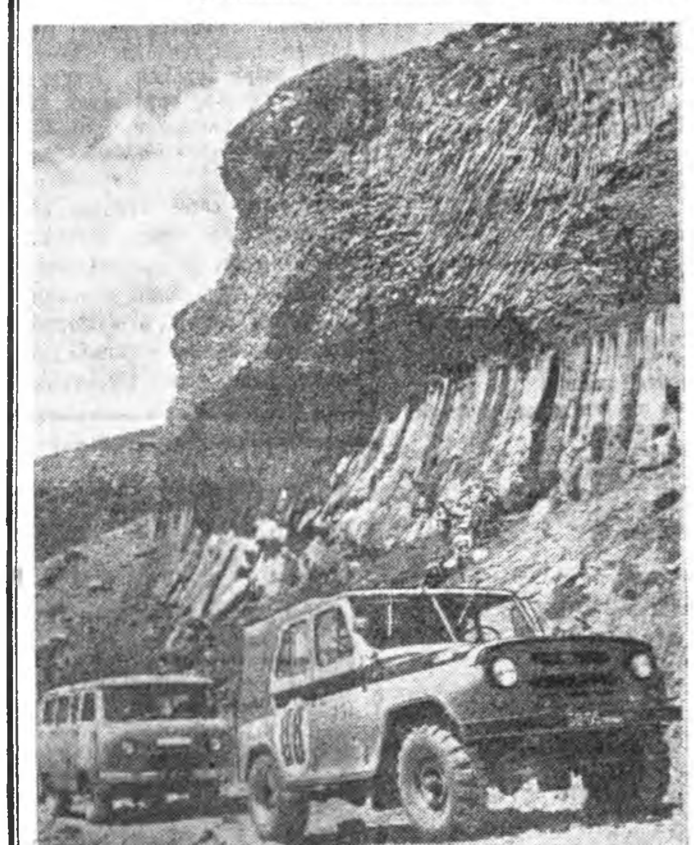
ЭФФЕНДИ КАПИЕВАЙ БЭШЭГҮҮД

Дагестанай хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ шэнэ экспозици нээгдэжэ, уран зохёолшо Эффенди Капиевай ажабайдал ба творческо ажал ябуулга тухай документнүүд табигдаба. Тэрэнэй бэшэhэн номууд, фото-зурагууд ба гар бэшэгүүдhээ гадна, шэнэ экспонадууд — уран зохёолшын 17 бэшэг эндэ табигдаа. Тэдэниие уран зохёол шэнжэлэгшэ А. И. Колосков музейдэ бэлэглээ.

Музейдэ табигдаhан бэшэгүүд уран зохёолшын ажабайдалай, ажал ябуулгын шэнэ хуудаhануудые нээжэ үгэнэ. Дагестанай уран зохёолшо П. А. Павленко, Н. С. Тихонов, С. А. Трегуб гэгшэдтэй ехэ барисаатай байhан юм.

В. РАТЕНКОВ
ТАСС-ай корр.

Махачкала.



ТЕРСКОЛ. (Кабардино-Балкарай АССР). Ульяновскын Ленинэй нэрэмжэтэ автозаводой спортсменүүд УАЗ машинаар Эльбрус шадархи хадын шэлэнүүдтэ гаралгаяа үргэлжэлбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: УАЗ автомобильнууд Эльбрус шадарай хадын дабаанда.

ТАСС-ай фотохронико.



Номой таг

«ШОБООЛ БУХЭ»

Иимэ гаршагтай ном hаяшаг Буряадай номой хэблэлhээ гаража, магазинуудта оробо. Номой гадар үнэхөөрөөшье гоёор, уран хурсаар шэмэглэгдээ. Дабхаряата шэлэнүүдэй наагуур нэмжыhэн талын дунда хүнүүд дүхэриглэн hуунхай, бүхэшүүлэй дүрэ буляалдахые ехэтэ hонирхон харан, хашхаралдан байжа урмашуулна. Саагуурнь нэгэ морин бэлшэнэ. Тухайлхада, сур харбааншье бэшэ, миил нютагай бүхэшүүл уулзаад, хүсэ шадалаа туршалсана хэбэртэй. Наада бэедэнь бүхэриг шамбай бэетэй, багсаахада, оршон тойронхи нютагуудай бүхэшүүлдэ нюргаяа шоройдуулжа үзөөгүй бүхэ зогсонхой, туулган хүндэ юумэ үргэжэ, бэеэ туршана янзатай.

Табан үнгын будаг шэрээр шэмэглэн зохёогдоhон түс номой гадар талые үхибүүд абаhаар hонирхон хараха. Буряадай мэдээжэ уран зураашан, үхибүүдэй уншаха хэды ном гаргуулhан зохёолшо Филипп Ильич Балдаев энэ номоо мүн баhа эдир уншагшадта зорюулhан байна.

Совет засагай урда тээ нютаг бүхэндэ өөрын бүхэшүүл байhан юм. Тэрэ үедэ спорт хүгжөөдэггүй, тиигэхэ мүртөө иимэ нааданда үгытэйшүүлэй хүбүүд балай хабаададаггүй байгаа. Үнгэрмэ ехэ хүсэтэй гэхэ гү, али сарай, мориной даахагүй ашаае үгсүүр өөдэ шэрэжэ гарадаг, хоёр пүүдэй гиирые хоёр дабхар амбаар дээгүүр ямаршьегүй шэдэжэрхидэг хүнүүд тухайдаа hураг суу тараадаг байгаа. Иимэ бүхэшүүл бэе бэеынгээ hураг суугаар нютаг айлдань ошожо, «эрхын хүсөөр гү, али ээм мүрэй хүсөөр» туршалсадаг бэлэй.

Тиимэ хүсэтэйшүүлэй нэгэн Шобоол бүхэ байhан гэхэ. Энэ хүн тухай Байгалай хойто бэеын буряад нютагуудаар hураг суу үргэнөөр таража, үбгэд хүгшэдэй, үхибүүдэй домог зугаа дэлгэрдэг байhан шуу.

Филипп Ильич буряад арадайнгаа аман зохёолоор hонирходог, хүдөөгүүр ябахадаа Шобоол бүхэ тухай материал суглуулжа, үхибүүдэй уншаха ном бэшэhэн байха юм.

hургуулида үшөө ороогүй хүбүүгээ, басагаяа түрэлхидынь хажуудаа hуулгажа, Шобоол бүхын ушаралта ябадал тухай даамай зохидоор, ойлгосотойгоор уншажа үгэхэдэнь, тэдэнь бүришье hонирхожо, үшөө дахин уншажа үгэхыень гүйхал байха.

Шобоол бүхын үгытэй ядуу балшар бага наhан богонихонооршье hаа, шүүhэтэй гоё баян хэлээр бэшээтэй. Дүшэн пүүдэй түмэр мөөр үдьхэлжэрхидэг, шаргатай үбhэ морин дээгүүр шэдэжэрхидэг, гэрэй hэршээhэнhээ үргөөд, забhартань шүүрхэ хэжэрхидэг, нойтон хүhан модые шүүhыень гаратар бажуужархидаг шадалтай ябаhан бүхын үйлэ хэрэгүүд үхибүүдые ээлүүдгүй hонирхуулха.

Хүсэтэй хүнүүд аали номгон зантай, hайхан hанаатай байдаг гэхэ. Шобоол бүхэ одоол тиимэ хүнүүдэй нэгэн. Баяд ноёдто баhуулжа, мэхэлүүлжэ, али зэргээр доромжолуулжа ябаhан үгытэй ядуушуулые ехэтэ хайрлана. Гэрыень булангhаань үргөөд, забhартань шүүрхэ хабшуулжархина гэхэ мэтын аргаар баяшуулhаа үhөөгөө нэхэнэ.

Энэ номой уран шэмэглэлые Р. Д. Санжиев хэhэн байна. Зохёолой удхые зүбөөр ойлгожо, бүлэг бүхэндэнь таарама зурагуудые хээ гээшэ.

Үхибүүд, энэ ном абажа уншахаа бү мартыт! Буряад араднай урайни урда сагhаа хойшо барилдааша бүхэшүүлээр баян байhан юм гэжэ ойлгохот. Үльгэр домогто ороhон бүхэшүүлэй hайн hайхан заншалые мүнөө үеын шамбайшуул үргэлжэлүүлжэ, үндэhэн буряад барилдаагаа бүри саашань хүгжөөжэ байhандань баясахат.

М. ОСОДОЕВ.

Футбол ХАМГААЛАГШАД НААҺАНДА ХҮРЭБЭГҮЙ

СССР-эй «А» классай [illegible]дохи бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дунда ээлжээтэ — хори, хори нэгэдэхи уулзалганууд уржа үдэшэн үнгэргэгдэбэ. Энэ үдэр Казахстанай, Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй зоныг хото городуудай стадионууд дээрэ 16 команда наадаhан байна. Манай «Сэлэнгэ» командын футболистнуудтай ээлжээтэ уулзалга үнгэргэхөөр Кзыл-Ордын «Орбита» команда ерэhэн байна.

Айлшаар ерэhэн «Орбита» командын футболистнууд байгша ондо манай зонодо наадахадаа яhала hайн бэлэдхэлтэй байhанаа харуулжа шадаа. Эдэнэр илангаяа гэртээ наадахадаа ерэhэн лэ командануудые шүүгээд лэ табидаг заншалтай байба. Жэшээнь, энэ жэлэй нааданда өөрынгөо стадион дээрэ найман уулзалга үнгэргэхэдөө [illegible]ен гурбан очко абаhан байгаа. Мүн айлшалжашье наадахадаа — Благовещенскын «Амурые» 0:2, «Горнягые» — 1:3, «Авиаторые» — 0:2 тоотойгоор шүүhэн.

«Сэлэнгэ» командын футболистнууд эдэнэртэй хабар наадахадаа 2:0 тоотойгоор шүүгдэhэн юм.

Нааданай эхилhээр зургаан минутын ябажа байхада «Сэлэнгэ» командын хамгаалагша Борис Солонский [illegible]тагайнгаа дэргэдэ ябаhан бүмбэгэеэ урагшань дамжуулхын орондо, гэдэргэнь [illegible]эрхёо ха юм. Энэ үедэ воротада дүтэлөөд ябаhан айлшадай добтологшо Владимир Яровенко бүмбэгыень [illegible]лажа абахадаа, тоо нээ[illegible]хёо бшуу.

Нааданай түрүүшын хахад дүүрэтэр «Сэлэнгэ» командын футболистнууд хэдэн шанга hайн добтолго эмхидхэбэ, уулзалгынгаа тоо 2:1 болгожо амаралтада гараба. [illegible]гэнүүдые Владимир [illegible]син Юрий Изюмцев [illegible] сохиhон байгаа.

Хоёрдохи хахадай эхилэн айлшадай футболистнууд яhала hайн добтолгодо орожо, «Сэлэнгын» хамгаалагшадые мэгдэхээнэ. Эндэ айлшадай добтологшод Александр Клопков, Георгий За[illegible]дько, Клим Герфанов гэгшэд абаhан бүмбэгэеэ алдангүйгөөр урагшаа сүмэрэн гарана. Нэгэ тиимэ добтолгын болоходо манай командын капитан, хамгаалагша Виктор Чикачев буляажа абаhан бүмбэгэеэ гэдэргэнь сохихын орондо, талмайhаа гаратань хажуу тээшэнь үгэжэрхибэ. Воротада дүтэ ерэhэн айлшадай добтологшод бүмбэгэ нааданда оруулжа, хоёрдохи бүмбэгэ сэлэнгынхидэй ворота руу сохигдошоо. Эндэ хамгаалагша Чикачевэй ухаамгайгаар наадаhан байгаа hаа, иимэ юумэн болохошьегүй байгаа. Стадиондо сугларагшад командынгаа хамгаалагшадай иигэжэ байгаад алдуу эндүү гаргахадань аргагүй зэбүүрхэлдээ, дураа гутаашье. Уулзалгынгаа тоо 2:2 болгоhон айлшадай футболистнууд тэнсээбди гэhэншүүгээр абаhан бүмбэгэеэ талмайhаа гаратар сохижо ороно.

Уулзалгын дүүрэхын урдахана «Сэлэнгын» футболистнууд ээлжээтэ добтолгодо орожо, арай шамай харюугай бүмбэгэ сохижо оруулба. Энэ үдэр солбон бэрхээр наадаhан Валерий Михновой гурбадахи бүмбэгэ сохижо оруулхадань 3:2 тоотойгоор нааданшье дүүрэжэ, «Сэлэнгэ» командын футболистнууд хоёр очко өөртөө бэшүүлхэ болобо. Тиигэжэ хабар алдаhан нааданайнгаа харюу очкогойнгоо талаар абаашье hаа, сохижо оруулhан бүмбэгынгөө тоогоор диилдэhэн болоно бшуу.

«Сэлэнгэ» командын футболистнууд энээгээр ээлжээтэ наадаяа өөрынгөө стадион дээрэ түгэсхэжэ, удаадахи уулзалгануудаа Сибириин хото городуудаар үнгэргэхөөр аян замдаа мордобо. Августын 19-дэ «Автомобилист», августын 23-да «Торпедо», августын 27-до «Чкаловец», августын 31-дэ «Динамо» командануудтай наадаха юм. Сентябриин 12-то өөрынгөө стадион дээрэ зоносоогоо түрүүлжэ ябаhан Благовещенскын «Амур» командатай наадаха байна.

Манай корр.



ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ; «Сэлэнгэ» командын футболистнууд Пастухов, Русяев гэгшэд добтолжо ябана.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгинай хани ёhоной албанай хэрэгээр Польшодо ерээд бусалгын дүнгүүдые Польшын газетэнүүд үргэнөөр шэнжэлнэ. Совет-Польшын хамтын коммюнике тунхаглагдаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герегэй хоорондо байгша оной июль hарада болоhон уулзалгын дүнгүүдтэ үндэhэлhэн үгэеэ ойлголсолгын ёhо гуримуудаар Советскэ Союзай ба Польшын Арадай Республикын хоорондохи аха дүү ёhоной холбоо барисаае, аша үрэ ехэтэй харилсаае али бүхы талаарнь хүгжөөхэ асуудалнуудта хөөрэлдөөнүүдэй үеэр гол анхарал хандуулагдаhан байна гээд тэмдэглэгдэнэ. Социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудай хоорондо хоёр гү, али олон талын үндэhэ hуури дээрэ харилсаагаа саашадань хүгжөөн бэхижүүлгэдэ Советскэ Союз, Польшо гол анхаралаа хандуулна. Варшавска договорой эмхиин, Экономическа харилсан туhалалсалгын Соведэй үндэhэ hуури дээрэ энэ хэгдэхэ ёhотой.

Экономическа харилсан туhалалсалгын Соведэй XXIX сессиин шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ зорюулагдаhан статьяе Братиславын «Правда» газетэ толилоо. Хэдэ хэдэн оронуудые, мүн социалис хани нэгэдэлтэ бүхы гүрэнүүдые саашадань амжалтатайгаар хүгжөөхэ зорилготой гол шухала асуудалнуудта СЭВ-тэ хабаатай оронууд анхаралаа ехээр хандуулна гээд энээн дотор бэшэгдэнэ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй дүнгүүдтэ зорюулhан статьяе Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай орган — «Работническо дело» газетэ толилходоо, мүнөө, далаад онуудай тэн үеэр уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулха асуудалые али бүхы талаарнь шиидхэлгэдэ горитой амжалта туйлагдажа байна гэжэ тэмдэглэнэ.

Португалидахи байдалда гадаадын хэблэл анхаралаа хандуулhаар. Мүнөө хархис хүсэнүүдэй хорото муухай замые хааха шухала гээд «Юманите» газетэ тэмдэглэнэ. Эдэ хүсэнүүд бүхы харата хэрэгүүдээ коммунистнуудай партида эсэргүүгээр табяа.

(ТАСС).

ВАРШАВА

Аха дүү ёhоной хани барисаанай hүлдэ

ТАСС

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герегэй, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевичэй СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинтай хэhэн хөөрэлдөөнүүдынь бүхы асуудалнуудаар ПОРП-ын ба КПСС-эй, мүн Польшын ба Совет правительствануудай hанал бодолой нэгэн адли байhые баталаа гээд ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой, ПНР-эй правительствын, Президиумэй хамтын заседани дээрэ хэгдэhэн мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Энэ хөөрэлдөөнэй үедэ үгэеэ ойлголсоhон ушарынь аха дүү ёhоной хани барисаае, эбдэршэгүй нэгэдэлые, хоёр ороной харилсаа холбооео бэхижүүлхэ замда шэнэ шухала алхам болоно гээд заседани дээрэ абтаhан шиидхэбэринүүд соо хэлэгдэнэ.

Байгша оной 7 hарын туршада экономикын талаар даабаринуудай ямараар дүүргэгдэжэ байhан тухай асуудалые ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро, ПНР-эй правительствын Президиум хаража үзөө. Энэ үе соо промышленна үйлэдбэри, барилга хурдан түргөөр хүгжөө гээд тэмдэглэгдэнэ. Гэхэ зуура, бүхы предприятинуудта түсэбтэ даабаринуудые хурдан түргөөр дүүргэхын түлөө саашадаа тэмсэхэ шухала гэжэ онсолон заагдаа.

ПАРИЖ

БАЙДАЛЫНЬ ХҮНДЭРНЭ

ТАСС

Экономикын доройтон унаhанhаа, мүнгэнэй үнын бууhанhаа, хүдэлмэригүйшүүлэй олошорhонhоо уламжалан, Франциин экономикын байдалай хүндэрhые шэнжэлhэн материалнууд Парижай хэблэлдэ үргэнөөр толилогдоно.

1974 оной май hараhаа энэ оной май болоторхи үе соо орон дотор промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 15 процентээр хороhон байна. Экономикын гол hалбаринууд доройтон унаа.

«Энэ жэл Франциин булад хайлуулгын промышленностьда дайнай hүүлэй бүхы үе соо эгээл хүшэр бэрхэшээлтэй жэлынь болохо юм», — гэжэ металлургическа промышленностиин эзэдэй нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Жак Ферри мэдүүлбэ. Байгша ондо булад хайлуулга нёдондо жэлэйхиhээ 20 процентээр доошолхоор хараалагдана. Энэ жэлдэ хүндэ металлургида мүнгэ hомололго 17 процентээр бага болоо.

Байгша оной түрүүшын зургаа hара соо орон дотор автомобильнуудые худалдалга, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, 14,6 процентээр бага болоhон байна.

Луис КОРВАЛАНДА ЭРХЭ СҮЛӨӨ ОЛГУУЛХА

БУЭНОС-АЙРЕС. Чилиин Компартиин Генеральна секретарь Луис Корваланиие, политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө шорон түрмэнүүдтэ тамалагдан хаагдажа байhан олон мянгаад хүниие сүлөөлхын түлөө тэмсэлээ эдэбхижүүлхыень Чилиин Коммунис парти дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдые уряалба.

Чилиин коммунистнууд эндэ мэдүүлгэ тараагаа. Луис Корвалан тушаа Пиночедэй хархис нохосуудай үүдхэhэн ябуулганууд уласхоорондын олониитын анхарал татаха, hанааень зобоохо ёhотой гээд энээн соо хэлэгдэнэ. Сэрэгэй хунтын зэрлиг муухай аашануудые гаргажа байhан тухайнь элирхэйлhэн баримтанууд харуулагдана. Энээнhээ уламжалан, Сальвадор Альендиин правительствада дотоодын хэрэгүүдэй министр байhан Хосе Тоа, генерал Альберто Бачелет сэрэгэй госпитальдо наhа баранан байна.

УЛААН-БААТАР. Луис Корваланиие дары сүлөөлхэ эрилтэтэйгээр ООН-до туhаламжа үзүүлхэ Монголой нэгэдэл шууд сэхээр хандаба. Чилиин Компартиин Генеральна секретариие, тэрэнэй нүхэдые түрмэдэ байлгалга хүнэй эрхэ тушаа ООН-до баталагдан абтаhан бүгэдэ ниитын декларациие баhамжалан доромжолhон ушар болоно гээд нэгэдэлэй мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

ГАДААДЫН СОЁЛОЙ ҺОНИНУУД

БЕЛГРАД. Хото-музей гэжэ суурхаhан эртэ урдын Дубровник хото зундаа хото-театр болошодог юм. Югославиин искусствын заншалта фестиваль эндэ хэдэн hара соо үргэлжэлжэ байна. Югославиин, Советскэ Союзай ба бусад оронуудай театральна, хүгжэмтэ ехэ ехэ коллективүүд энээндэ хабаадана.

Хэдэн hарын туршада үргэлжэлжэ байhан фестивалиин үеэр 70 зүжэг, концерт табигдажа, 35 мянган хүн хараhан байха юм.

ХАНОЙ. 17 түбэй ба нютагай 60 гаран театрай коллективүүд: классическа ба арадай театрнууд, оперо, цирк болон бусад ДРВ-дэ амжалтатайгаар хүдэлнэ. Уран hайханай, театральна, хүгжэмэй, хатарай олон hургуулинууд тогтоогдонхой. Хаа хаанагүй hургуулинуудай, заводуудай, коммунануудай, кооперативуудай дэргэдэ уран hайханай коллективүүд эмхидхэгдээ.

ТОКИО. СССР-эй гүрэнэй академическэ Ехэ театрай баледэй бүлэг Японодо гастролёор ошонхой. Августын 1-hээ Японой аралнууд дээгүүр концерт-наада табижа захалhан байна. Эдэнэр Токиодо, Нагоида, Нагасакида, Фукуокидо, Вакаямада баледэй зүжэгүүдые табяа. Осакын, Иокогамын, Саппорын, Тибын ба ороной бусад хотонуудай хүн зонтой совет артистнууд уулзаха байна.

«Жизель», «Кармен-сюитэ», «Класс-концерт», «Хун шубуута нуурhаа» хоёрдохи акт Ехэ театрай баледэй программада ороно.

БЕРЛИН. И. С. Бахай зохёолнуудай дүүрэн суглуулбари ГДР-эй «Этерн» гэжэ студида миндаhан дээрэ буулгагдан бэшэгдэбэ. Энэнь бүхы дээрээ аргаахаар наадагдадаг 130 пластинка болоно. Агуу ехэ композиторай кантатануудые, камерна зохёолнуудые бэшэлгэтэй түрүүшын гурбан пластинкань худалдаанда гаргагдаа.

(ТАСС).

БОНН

Штраус ЮАР ошобо

ТАСС

Баруун Германиин хархис үзэлтэй партиин — христианско-социальна союзай (ХСС) түрүүлэгшэ Франц-Йозеф Штраус Урда-Африкын Республикада үшөө дахин ошобо. «Зунайнгаа амаралтые» тэндэ үнгэргэхэ хэбэртэйгээр Африка түбидэ ошобо гээд соносхогдоо hэн. Теэд энэнь политическэ ямаршье зорилго урдаа табяагүй ябадал болоно гү?

Штраус гурбадахи жэлээ удаа дараалан ЮАР-та ерэхэдээ, ЮАР-ай президент Н. Дидерихстэй уулзаhан, үндэhэ яhанай илгаа гаргадаг правительствын толгойлогшо Д. Форстертой, гадаадын хэрэгүүдэй министр Х. Мюллертэй болон бусад тусхай тушаалтадтай хөөрэлдөөнүүдые хэhэн байна гээд эндэ анхаралаа хандуулна.

ЮАР-ай ниислэл хотодо болоhон уулзалгануудай дүнгүүд нюуса байнхай. Гэбэшье Баруун Германиин хэблэлэй мэдээсэhэнэй ёhоор, тодорхойлон хэлэхэдэ, ООН-ой шиидхэбэринүүдэй гаргагдаашье hаань, ЮАР-ай эзэмдэлгэ доро байhан «Намибиин ерээдүй байдал» тухай асуудал Преторидо болоhон хөөрэлдөөнүүдэй үеэр зүбшэн хэлсэгдэhэн байха юм.

Штраусай ЮАР-та ошолго Урда-Африкадахи үндэhэ яhанай илгаа гаргадаг засаг захиргаан политическэ дэмжэлгэ абадаг юм байна гээд эндэ тэмдэглэнэ. Африка түбидэхи арадай-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ эсэргүүсэн, улас хоорондын империалис хархис хүсэнүүдэй түшэг тулгуури болодог гол пунктнуудай нэгэн эндэhээ дэмжэлгэ абадаг байба бшуу.

ТОЛИ

Цэдэн ГАЛСАНОВ

БАМ-ай ТҮРҮҮШЫН БАРИЛГАШАДТА

«1974 оной июлиин 23-да Байгалай зүүн хойто тохойдо 11-дэхи тоннельнэ отрядай түрүүшын десант бууба. Владимир Журбин, Фатбир Гафуров, Владимир Богачев, Юрий Бутаков, Борис Абагаев, Пурбо Ширапов дүрбэдэхи участогай коллективэй ажалай эхин дансые нээһэн байна»...

«Байгалай хабсагайе сүмэлхэ зургаан километрэй тоннель зүүн талаһаань эхилжэ, Дабаан гэдэг уула худар түрүүшын, эгээл бэрхэтэй алхам хэхэ нэрэ солодо тэдэнэр хүртөө». (Газетэһээ).

БАМ-ай барилгашадай түрүүшын следто хабаадалсаха эрхэ олоһон 4-дэхи участогай комсорг, модо отологшо Александр Петушинов болон бусад хүбүүдтэ

(Автор).

Хойто-Байгал, Хойто-Байгал —
Ойто һайхан, оюута гайхал...
Хонгор хүүхэндлиш — хирэгүй сэбэр,
Хоншуу нюусгайшин — һубэгүй шэбэр, —
Дуугай байдалшни дууһаа мүнөө.
Дураяа хубаалдаха сагшни хүдэлөө.
Хүлөө хүргэшэгүй, гараа һарбайшагүй
Хүбшэ үндэрнүүд хүхэн хадануудшни.
Нюдөө нээшэгүй, шүдөө зуушагүй
Хүйтэн сэбдэг, мүльһэн газарнуудшни
Хайлаа мүнөө хүнэй амисхалһаа,
Харгы үгөө хамагай алхасаһаа!
Зүблэлтэ ороной утаашаа замуудтай
Зүргэ харгыш зүйгдэн эхилбэ,
Зүлхэ мүрэнэй уруудам урасхаалтай
Зуузай холбон, дууншни зэдэлбэ.
Эндэһээ шинии эдир наһан ерээ,
Эшэжэ һуудаг хүүхэн заншни дүүрээ!

***

Тэндэ гэнтэ сахилгаан зуралзаад,
Тэнгэрнин тэнгээрнь хахара зураад, —
Тайгын зураг үзэсхэлэн бүрилдэжэ,
Таляан улаан мандалшни тахигдаба:
Тэрээн дээрэ харгышадай дүрэ бэе
Тэрэнги, арса, жодоо сооһоо харагдаба.
Барилгашадай бардам алмаз зүрхэн
Бар тайгые байса шулуутайнь үрэмдэн,
Байгал-Амарай барилгын түрүү төөлэйн
Баруун хамарай нүхэн болохо тоннель
Хойто-Байгалай хүтэл доогуур шугамдана,
Хоёр талаһаань һэтэ сорьен бурамдана.

* * *

Барилгашан! Байза, досоогоо хадуу!
Басаган гүлмэр тайгада гар хүрэхэһөө урдуур
Баян залаань, уян намааень гүрүүл!
Баабай, эжыень барга холоһоо ерүүл!
Булад самсаалтай замаа табихаһаа урдуур
Бултыень нарай зандань зураглан, хадуу!
Түмэн дууһаа түрэл аялгаяа олодогтол,
Түрүүшын барилгашан, тэгшээр шамтайл алхалнам.
Теэд алхамшни үргэн лэ Байгалай долгиндол!
Тэгүүлэн хүсэхэнь тэнсэлгүйл даа — ядалданам.
Хэнэйш алхамтай, хэнэйш аялгатай жэшэн
Хэмжээлэшэгүйл шинии алхам, шинии дуун, хүгжэм!
Уяран байжа, манаран һуужа шагаанам
Уужам гүнзэгы, үндэр дууешни, БАМ...
Доодо-Ангарск дээгүүрни дорьбосо гараад,
Домогто Комсомольскын хормой туласа тараа...
Ханхинаандань таарамаар зангилаахан үгэ
Хаанаһаа ололтойб даа — хоёр-нэгэ?!

***

Барилгашан! Байза, бултыень хадуу:
Баян хадын гүзээ уудалхаһаа гадуур
Үльгэр домогыень, дэлгэр онтохыень дуул,
Үбгэ эсэгэнэрэйнь тоонтые бү һандуул:
Шарэм нугарһан замаа табихаһаа урдуур
Шэрэ будагыень шэнжэн, сэдьхэлдээ хадуу!
Эртын сагай мамонтын араг хэлэнэгүйб, —
Эрдэни шухаг шулуун тухай дурданаб.
Зэгээтэ абын зэрлиг үргөөлгэ нэхэнэгүйб, —
Зэндэмэни зэбэтэй номо һаадаг бэдэрнэб.
Булад рельстэй замаа табихаһаа урдуур
Бодожо үзэ болгоожо һайтар хадуу!
Аза талаангүй алта малтагшын хүүр
Арбаад зуунай хүрьһэн дороһоо олүүжэш;
Аблалта агнууриин жадын жонхоп үзүүр
Аяар доогуур атиршаһан гү хэбтүүжэг, —
Алтанһаа үнэтэйдэ тоолон сэгнэн абаарайш,
Бултанһаа үлүүдэ бодон эгнэн ябаарайш.
Зүгөөр ангуушын хүбхэ ургашаһан бүхээг
Заатагүй олохол байхаш хадын хаяада:
Хаягдаһан тэрэ бүхээгэй туургада шэхээд,
Орхиһон байха уула хэтэ хоёроо шамда;
Үмхи түлеэн, үмхэ сай, шэмхэ дабһан
Үеын холоһоо шамда гэжэ орхигдоо ха һэн..
Гайхахын ехээр гайхахал байхаш, барилгашан:
Галаб үеын саана энээгүүр амидараашан —
Гарбал түрбэлнүүднай — мүнөөнэй үетэндэ
Гамнангүй, һүүлшынхеэ үлөөхынгөө хирэндэ,
Өөһэдтөө юушье абаагүй, зудһаа — садхалан
Үнгэрөө гэе. Үбдэглэн һүгэдэе удхалан.
Эндэхи бар тайга, баян хизаарһаа
Эдлэжэ шадаха юумээ абаа юм һаа, —
Үүридын жаргалай түлөө олоһон олзоёо
Үлүү, дутуугүй үрэ хүүгэдтээ орхёо.
Манай жаргал тухай мэдээ гү, үгы гү, —
Манай ерээдүйе бодоһон лэ байгаа юм гү?!.

* * *

Манай ерээдүй — мандаа мүнөө ерээ!
Мантан барилгын зандан боложо дэбэрээ!
Самсаалтаһан тайга соогуурхи харгы,
Саһан дорохи эртын хабарай ургы,
Сибирь — Дурнын нюргаи дээгүүрхи дугы —
Сэб тэбэрилдэхэнь сэдьхэлээр инаг зулгы...
Түмэн дууһаа түрэл аялгаяа олодогтол,
Түрүүшын барилгашан, тэгшээр шамтайл алхалнам.
Теэд алхамшни шангал, далайн долгиндол,
Хэнэйш алхамтай, хэнэйш аялгатай жэшэн
Тэгүүлэн хүсэхын аргагүйл даа, ядалданам.
Хэмжээлэшэгүйл
шинии алхам,
шинии дуун,
хүгжэм!

УРДА САГАЙ СУУРЯАН

Орон нютагаймнай урайни сагай түүхые археологиин олон тоото памятнигууд гэршэлэн харуулжа байдаг. Эртэ урдын хүнүүдэй байрлаһан газарнууд, хотонууд, хабсагай дээрэхи зурагууд, агы нүхэнүүд болон бусад олон зүйлнүүд манай элинсэг хулинсагуудай хайшан гэжэ ажамидардаг, юу хэдэг байһан тухай зарим тэдыгээр харуулжа үгэнэ. Эртэ урдын хүнүүдэй шулуугаар, яһаар хэһэн зэбсэгүүдые, шабараар бүтээһэн зүйлнүүдые, алтаар, түмэрөөр, хүрэлөөр хэһэн шудхамалнуудыень хэдэн мянган жэлэй үнгэрһэн хойно мүнөө бидэ гайхан харанабди. Урданай барилгашадай бүтээлнүүдые мүн гайхан һонирхонобди. Хабсагай дээрэ зураһан зурагуудыень хаража, урда сагай хүнүүдэй, ангуушадай, малшадай, таряашадай сэдьхэл бодол таанабди.

Урайни сагай түүхээр һонирходог зон олон. Иимэһээ Дээдэ-Онгостойн этнографиин музейдэ археологиин комплекс байгуулха гэжэ шиидхэгдэнхэй. Энэ комплекс манай нютагта урда сагта ажаһууһан хүнүүдэй байдалтай, соёл культуратай харагшадые танилсуулха зорилготой. Энэ комплекс хадаа Сибирьтэ байгуулагдаһан түрүүшын археологическа музей болохо байна. Иимэ музей байгуулха хэрэгые ороноймнай мэдээжэ эрдэмтэд, тэрэ тоодо СССР-эй Гүрэнэй шангай хоёр удаа лауреат академик А. П. Окладников халуунаар дэмжэнэ.

Мүнөө үедэ малталганууд хэгдэжэ, саг үеын илгаатай памятнигуудые асаржа табиха хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Эртэ урдын шулуун зуун жэлэй үеын хүнүүдэй гэр байрын үлэгдэл эндэ табигдаха, 30—40 мянган жэлэй саада тээ Үдэ голой эрьедэ ажаһууһан хүнүүд хэдэн урса гэрхэнүүдые хамтаруулаад байрладаг байгаа. Урса гэрээ ангай арһаар хушаад, оёорыень шулуугаар дарадаг, байра соогоо гурбан зууха табидаг байгаа. Тэрэ үеын байдал тодо һайнаар харуулхын тула эндэ шулуун, яһан зэмсэгүүд табигдаха. Мамонт, носорог, бизон болон бусад тэрэ үеын амитадай яһанууд харуулагдаха. Буряад ороной олон нютагуудта дайралдадаг мамонтын яһануудые суглуулжа, энэ амитанай бүхэли араг яһа холбохо һанал бии.

Шэнэ шулуун зуун жэлэй үеые харуулһан хүнэй байра бии. Урда тээнь хүнүүд отогоороо байрладаг байһан һаа, мүн нэгэ бүлэ өөрын байратай болонхой. Энэ үеын байра эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй гэжэ хубаардаг байһан. Байрын хажуу тээ тэрэ үеын хүнэй хүүр табигдаха.

Удаадахи бронзон зуун жэлэй памятнигууд гэхэдэ, хабсагай дээрэхи зурагууд, хүһөө шулуутай хүүрнүүд болоно. Иимэ хүһөө шулуугаар дүрбэн талаһаань тойруулһан, мүн ангай дэлгээгээтэй арһанай түхэлтэй хүүрнүүд асарагдажа, музей дотор табигдаха. Хориин аймагта оршодог нилээд томо хүүрнүүдэй нэгыень асархабди. Нэгэ хүһөө шулуунай үндэрынь 3 метр тухай, хэдэн тонно шэгнүүртэй.

Хабсагай шулуун дээрэ улаан шэрээр зурагдаһан хэдэн зурагууд музейдэ асарагдаад, табигдахаар бэлдэгдэжэ байна. Бронзон зуун жэлэй энэ зураг дээрэ хорёогоор дүүрэн мал харууһалжа байһан хүнүүд, элинсэгүүдэй һүнһэн зурагданхай.

Центральна Азида түрүүшын гүрэн байгуулһан гунн арад айхабтар һонирхолтой юумэнүүдые үлөөһэн байна. Доодо-Ивалгада тэдэнэй хотохэрэм, эрдэмтэдэй һаналаар эгээл хойто талын хэрэм бии. Хэдэн олон жэлэй малталганууд гуннууд, хахадсаа газар доро ороһон байратай байгаа гэжэ харуулна. Гэрэйнь ханаар хэдэн олон һубаг дамжан пеэшэнэйнь утаан гарадаг байгаа. Игэжэ гэрынь дулаасуулагдадаг байгаа ха юм.

1974 ондо Ленинградска университедэй А. В. Давыдовагай хүтэлбэрилдэг археологическа экспедици хоёр иимэ байра малтажа гаргаа. Мүнөө үедэ энэ байранууд музейдэ асарагдаад, бага зэргэ һэльбэн заһагдаа. Нэгэн соонь гунн арадай байра хайшан гэжэ баригдадаг байгааб гэжэ харуулагдаха, нүгөөдэ соонь тэрэ үеынь шабар амһарта, элдэб зэбсэг, шэмэг зүүдхэл табигдаха. Тиихэдэ гуннуудай үе харуулһан хэдэн хүүрнүүд эндэ бии. Хяагта хотоһоо холо бэшэхэнэ олдоһон, мэлхэйн дүрсэтэйгөөр хэгдэһэн хүүр мүнөө үедэ музейдэ асарагдажа табигданхай. Мүн лэ Хяагтын хажууда олдоһон ударидагша гү, али олондо хүндэтэй хүнэй хүүрые зургаадахи жэлээ Буряадай археологууд малтажа байнхай. Газар доро гүнзэгыдэ булагдаһан саркофаг олоной үзэмжэдэ табигдаха.

Удаадахи, тюрк үеын зурагууд, хүүр дээрэхи хоёр томо херексур музейдэ бии. Тиихэдэ нүүдэлшэдэй үеын хоёр янзын хүүр музейдэ асарагданхай. Хажуудань тусхай витринэ соо хүдөөлүүлгын ёһо гурим зураглан харуулагдаха.

Игэжэ Дээдэ-Онгостойн этнографическа музей дотор хоёр жэлэй турша соо суглуулагдаһан урда сагай памятнигууд элинсэг хулинсагуудай олон ондоо үеын байдал тухай хөөрэжэ үтэхэ.

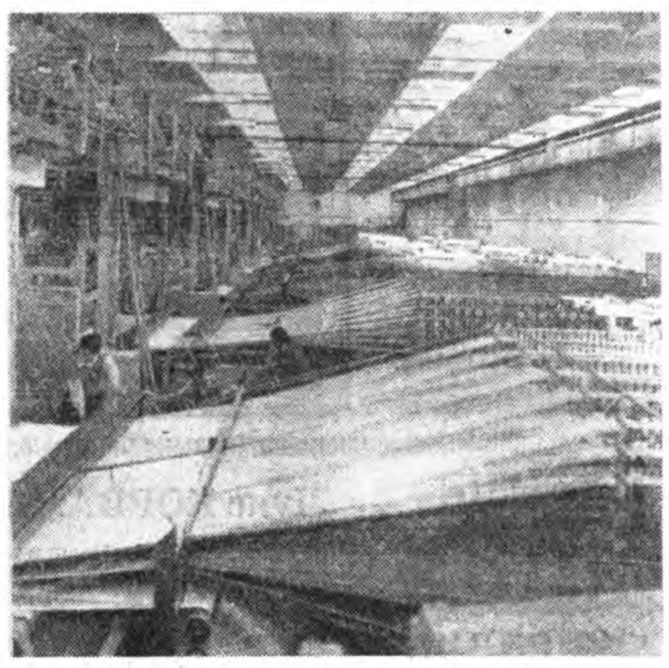
А. ТИВАНЕНКО,
этнографическа музейн археологиин таһагые даагша.

ХОШОН, ШОГ МҮРНҮҮД

Урдань: ёһо мэдэхэгүй
хүнд
ёро халдахагүй
гэлсэгшэ һэн
Мүнөө: ёһо мэдэхэгүй
хүнд
гэм халдажашье
бологшо.
Хүндэлэндэ хүлөө
шэхэгшэд
Хүзүүсээ шаагдажашье
бологшо.
Хара хубяа харагшад
Харгын һалаада ойлтог
лэ.

Тамир татуушуул
Туһалуулхаяа бү хүлеэг.
Хамараа үргөөшэд
Хажуудахяа харадаггүй.
Эд зөөридэ обтогшодой
Эдиһэнининь халишадаг.
Хотон соо хоб зөөгшэдэй
Хэлэнининь ута,
Хормойнь оодогор.
Хүнгэн ябадалтанай
Хүлынь хүнгэн,
Хүсэлынь хооһон.
Дээрэлхы ябадалаар
дэлхэйе тойрохогүйш.
Бэлэн юумэ бэдэрээшэд
Бэрхэтэй байдалтай
ушаршадаг.
Хомхойржо ябаһаар,
Хоолойгоо зурууажа
болохо.
Үйлэ муута үһөө бэдэрдэг,
Үһөөрхэжэ ябаһаар
үйлэдэ ородог.
Хараса муута хара
бэдэрдэг,
Хардажа ябаһаар, хабхада
ородог.

Б. НАМСАРАЙН.



„БУРЯАД ҮНЭН" ГАЗЕТЫН ФОТОКОНКУРСДО

Монголһоо ерэһэн

ФОТО-ЗУРАГУУД

Улаан-Баатарай хибэс хэдэг фабрикын нэгэ цех соо. Монголой хибэс олон оронуудта мэдээжэ болонхой. 1972 ондо Лейпциг хотодо болоһон уласхоорондын дэлгүүртэ алтан медаляар шагнагдаһан юм.

Молор һайхан талын дунда.

М. ЦЭРЭНЖАМЦЫН фотонууд.



Басни

Гунга ЧИМИТОВ

НОМО ГОДЛИ ХОЁР

Аймагай ехэ найр дээр
Амаргүй олон һуршад
Бай харбажа эхилбэ,
Баран зониие суглуулба.
Олон годлинууд сооһоо
Оншото нэгэ Годли
Онсо ехээр тодоржо,
Омог нэрээ нэрлүүлбэ.
Сагаалсые тон бэрхээр—
Саананьш, наананьш
буунгүй —
Эгээл гол руунь тудажа,
Эрэ мэргэнээ харуулба.
Аараглан хаража
байгшадай
Альга шангаар ташуулба.
Зуугаад, мянгаад
годлинуудай
Зулай бариһан тэрэ Годли
Үбсүүгээ шаан байжа,
Өөрынгөө игэжэ магтаба:
— Үдэмнишье таарууахан,
Үүдхэмнишье хонхорхон,
Үзүүрнишье хурсахан —
Үнэхөөр мэргэн Годлилби.
Хамаг зон намайе
Хараха, үзэхэ байхалта.
Ямарш байе битнай
Ядамаггүйгөөр абахалби.
— Хани нүхэр Годлимни,
Хайшаа юумэ хэлэнэбши?
Хүжүүн һураар хэһэн
Хүбшэргэйгөөр тэртэдэн.
Шамайе табяагүй һаамни,
Шалбааг соохоно хэбтэхэ
һэнш, —
Гэжэ Номо тэсэнгүй
Гэмэрэн, хараан байба лэ.
— Ээ, таанад болигтыл
даа,
Эрхы хурганай эди,
Долёобор хурганай дом
Дорьбоотой байдаг юумэл.
Хэрбээ минии хүбшэлжэ,
Хэмгүй һайнаар дэлижэ,
Урданай үгөөр шэбшэжэ,
Урагшань мэргэнээр
харбаагүй һаа,
Та хоёр хэнш бэшэ
Талада байха бэлэйлта, —
Гэжэ һуршан гомдонгёор
Гэдэргэдэн хэлээ һэн.
— Эбэр Номые, Годлиие
Эгтээ минии хээгүй һаа,
Гарайнгаа урание
гаргажа,
Гайтай һайнаар
бүтээгээгүй һаа,
Ямарш байда
хабаадахагүй,
Ахир хөөрэлдөө
дэлгэхэгүй —
Абяагүйнүүд байха
һэнта, —
Гэжэ уран дархан
Гэнтэ саанаһаа дуугарба.
Эдэ гурбан эндэ
Эшэжэ, гайхажа һалаба.

★

Өлон сооһоо шалгарһан
Ондоо хүнэй туйлалтые
Өөртөө бэшүүлхээ
һанадаг
Өөдэгүй зариман байдаг.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Таряа хуряалга дээрэ — нэгэшье үдэр гээнгүйгөөр» — социалис мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ. (Ф. Бабчук). «Сенажай траншейнүүд дүүрэжэл байна» — О. Березковой статья. «Шалгалта эхилээ» — А. Рыжковой корреспонденци. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Өөрынгөө үүргые мартахагүй» — Ж. Жанчиповай статья. АПН-эй материал. «Таряа хуряалгые наринаар хинан шалгаха» — В. Зайцевай статья. «Совет орон доторонай» — ТАСС-ай материалнуудай суглуулбари. «Коммунисnууд һурана» — В. Гармаевай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда. «Эсэшэгүй хүдэлмэришэн» — Г. Павловай статья. «Дархашуулай нарин шадабари» — А. Чайковскиин статья. Дэлхэйн оронуудай һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Сибириин угалзанууд» — сценэ дээрэ». Фото-һонин. Элдэб һонин.

Доржо Дашиев

ТҮРҮҮШЫН ШҮЛЭГ

рассказ

Долоодохиие дүүргэжэ ябаһан үемнай һэн. Зунай түрүүшын һара, шалгалта барижа байгаабди.

Би Сэлмэгэй түрэһэн үдэрые урданай мэдэхэ һэмби. Эжынэрнай бага наһанһаа ханинар байһан, бидэнииешье нүхэсүүлхые оролдодог һэн. Сэлмэгэй эжы басаганайнгаа түрэһэн үдэртэ шамайе урилсаһан лэ байша бэлэй. Сэлмэгэй эжын шанаһан амтатай гэгшын ээзгэйе халуухан шаангитайгаар эдеэд, бидэнэр наадажа орогшо һэмди.

Харин... Сэлмэгэй эжы нёдондо намар наһа барашоо. Абань дайнһаа хүндөөр шархатанхай бусажа, хоёр-гурбан жэл болоод нүгшэһэн юм. Сэлмэг хүгшэн эжытээ үлөө һэн.

Мүнөө жэлдэ түрэһэн үдэртэнь Сэлмэгые яагаад баярлуулха, яагаад тэрээндэ нэгэ һайниие хүргэхэ гээшэб гэжэ бодомжолдог болоо һэн. Гэртэхинһээ нюусаар 5 түхэриг суглуулааб.

Энэ үдэрэй хүрэжэ ерэхэдэ, бэлэг бариха юумэеэ олоогүй байһандаа бэедээ дураа гутабаб. һургуулиһаа гараад, нилээд удаан маргаһанай һүүлээр магазин ошожо, үнөөхи табан түхэригтоо печени, конфетэ абабаб. Магазинһаа гараад, Сулхарын хойто бэедэ гаража, сэсэг түүжэ асарха юм байна гэжэ шиидэбэб.

Сулхарада ерэхэдэ, хабарай үер үшөө татаагүй, уһан булангиртайгаар мушхаржа байба. Дээгүүрнь ганса һургааг хаяһан нойтон гүлгэнүүр дугы. Одоол талада хүн болоһон, тарбаган шэнги тамаржа шадахагүй намда энэ хэдыхэн алхам үргэнтэй гол юунһээшье үлүү хаалта болошоо бшуу. Эрьеын шугыһаа ута гэгшын хоёр бургааһа хухалжа хоёр гараараа тулаад, дугы дамжаха гэхэдээ, саарһанда орёолготой печени, конфетэеэ хаана хэхэбши? Эрье дээрэ шулуугаар дараад орхихол баатай болоболби даа.

Голой саана гаража, томо гэгшын баглаа сэсэг суглуулаад, гарасадаа ерэн гэһээмни... Үүе! Халагни халаг! Конфетэеэ орёоһон саарһамни уригдашанхай, досоохиншье үгы... тойроод хэдэн гахай намжараар хоршогонолдожо ябаба. Уйдаһан, голхорһондоо дороо һуугаад, уйдашоо бэлэйб. Яаха гээшэб?

Гэнтэ байтараа толгойдомни нэгэ сахилгаан түргэн бодол орошобо. Үтэр түргэн һүрэжэ бодоод, сэсэгээ абажа гэр тээшээ харайшабаб. Тэндэ, столоймни һугалга соо нёдондо һургуулиингаа смотрто бэшэһэн түрүүшынгээ шүлэг уншажа шан абаһан «Уржумай хүбүүн» гэжэ номни бии һэмнай. Тэрэнээл... тэрэнээл бэлэглэжэрхихэ байна.

Гэртээ ерэжэ, стол сооһоо номоо гаргаад дотор хуудаһан дээрэнь һургуулиин директорэй тамгатай бэшэгые улаан баллуураар һайса баллабаб. Тиигээд дээрэһээнь «Сэлмэг! Түрэһэн үдэроошни амаршалнаб!» — гэжэ бэшээд, нилээд удаан шэбшэн һуужа, дүрбэн мүртэй шүлэг зорюулжархибаб. Яһала болоо хэбэртэй... Ехэл баяртай Сэлмэгэй гэр тээшэ харайшабаб.

Үдыень татажа ороходомни Сэлмэгэй хүгшэн эжы минии эжы хоёр сай ууба һуубад. Эжы намайе харамсаараа: «Үгы ши хаана тэнэжэ ябадаг амитан гээшэбши? Мүнөөдэр Сэлмэгэйшни түрэһэн үдэр ха юм!» — гээд гэмэржэ оробо.

Сэлмэг нүгөө таһалга сооһоо гаража ерэбэ. Сэлмэг... Яаһан гоё болошоо гээшэб? Хэшээлэй үедэ эрьежэ харахадам, урдаһаамни хэлээ харуулдаг, гэзэгэдэнь уяатай лентыень зада татаад тэрьелшэхэдэмни, хүсэжэ ядаад, уйлашадаг Сэлмэг бэшэ, харин ондоо... үндэр сэхэ бэетэй, сэбэр сагаахан басаган урдамни зогсожо байба.

— Үүе! Ямар гоё сэсэг гээшэб? Намда асараа гүш?

— Тиигээб... Сэлмэг... би шамайе... түрэһэн үдэроорнши...

— һайнши даа. Дондог. Минии таһалгада ороё.

— Байгыш. Сэлмэг. Энээнэйшни гуталынь гэжэ юун гээшэб? Арилгаг лэ. Энэ нюурынь.. үгы, ши бархираа үгы аабзаш?

— Үгы... — гэхэ зуураа эшэдэһэм хүрэшэбэ.

— Зай, ошо, нюураа угаагаад, гуталаа арилгаад ерэ. Юун гэһэн үзэлэй зүдэрүү амитан ябана гээшэбши...

Газаа гаража нилээд удаан бэеэ сэбэрлэһэнэй удаа Сэлмэгтэ ороо һэм. Сэлмэг ехэл баяртай байгаа. Эжын оёжо асарһан плати үмдэжэ намда харуулаа. Нилээд удаан хоюулаа наадаа һэмди.

* * *

Сэлмэг мүнөө нютагтаа багшалдаг. Хари хэлэндэ үхибүүдые һургана. Одоол элдин галын сэсэг мэтэ эрхэ тангил хоёр басагадтай. Нүхэрынь инженер. Бористай бидэ ехэл һайн нүхэд болонхойбди.

һаяхан албанай хэрэгээр нютагаараа ябахадаа, Борисойдо оробоб. Үдэшын эдеэ баряад, Бористай шатар табиһанай удаа энэ тэрые шашалдажа һуубабди. Ханаарнь үргэлжэ жэрыһэн номой тагуудые һонирхон шэншэлнэб. Тиигэжэ һуутараа томо ботинуудай дундаһаа бишыхан тэрэ «Уржумай хүбүүн» гэжэ номоо оложорхёоб.

Гадарыень һэхэхэдэм, минии бэшээшын дорохоно студент ябахадаа Сэлмэгтэ эльгээһэн дүрэ сэсэг угалзатай хүреэ соо няалгаатай байба.

— Энэ хэзээнэй юумэн эндэ байна гээшэб? — гэжэ би хуушан танилтаяа уулзаһан мэтэ баярлахатаяа хамта балай хэрэгсээгээгүй хэбэр үзүүлхые оролдон дуугарбаб.

— Энэшни Сэлмэг та хоёрой нүхэсэлэй, дуранай гэршэ юм бэшэ гү? Сэлмэг энэ номыешни юунһээшье үлүүгээр хадагалдаг юмэл, — гэжэ Борис наадалһаншье, жүтөөрхэһэншье хэбэр үзүүлнэ.

һурагшадайнгаа тетрадь шалгажа һууһан Сэлмэг эрьежэ;

— Ши элдэбээр бү дуугарал даа, — гэжэ Борисаа зэмэлнэ. —һанаа гүш, Дондог, энэ шинии түрүүшынгээ шүлэг уншажа абаһан ном хаям. Тиимэл хадань би хадагалдагби.

Түрүүшын шүлэг... Юун тухай, ямархан бэлэй даа? Би өөройдоо мартажархёоб. Номойнгоо дотор хуудаһа иранаб...

«Сэлмэг! Түрэһэн үдэрөөршни амаршалнаб!

Зунай сагай түрүүшын
Зулгы һайхан сэсэгүүдые
Түрэһэн үдэрөөршни
амаршалан,
Табинаб шамдаа
урдашни...»

Мартагдашаһан тэрэ нүгөөдэ шүлэг бэшэ, магад энэл байгаа аалам, минии түрүүшын шүлэг?

СЭНХИР ЭКРАН

«Орбита». 10.35 — «Даргомыжскиин романснууд» — фильм-концерт түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 11.15 — «Үхибүүдтэ — фильм». «Онтохон шэнги болоһон гайхалтай ушар» — уран һайханай фильм (үнгэтэ). 12.20 — «Прага соогуур аяншалнаб» — фильм-концерт (үнгэтэ). 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Үхибүүдтэ ангай гүлгэд тухай». 13.30 — «Таанадта, түрэлхидтэ». 14.00 — «Элүүр энхэ байлга». — Эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 14.30 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа (үнгэтэ). 15.00 — Уран зохёол уншалга. А. Блок. «Лирикэ». 15.20 — «Очевидное — невероятное»(үнгэтэ). 16.20 — «Печериной журналай хуудаһанууд». М. Ю. Лермонтовой «Манай үеын герой» гэжэ романаар найруулагдаһан телевизионно зүжэг түрүүшынхеэ харуулагдаха. 17.50 — Забһарлалга. 18.00 — «Хоёр Анна» — концерт. Анна Герман дуулана. 18.30 — «Время». 19.00 — «Цэрэгын галнууд». 19.40 — «Уран зураашад тухай хөөрэлдөөнүүд». «Рембрандтын офортнууд» (үнгэтэ). 20.10 — «Т. Докшицер наадана» — фильм-концерт түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 20.30 — «Анна Егоровагай хүшэр жаргал» — телеочерк. 21.00 — «В мертвой петле» — уран һайханай фильм. 22.20 — «Похождения Чичикова» — мульфильмнүүд ехэшүүлдэ харуулагдаха (үнгэтэ). 22.45 — «Артлото» — эстрадын программа (үнгэтэ). 24.00 — «Время».

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам редактора — 2-68-09, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-67-31, информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.